

Aisisaan

Kraistnon qaa aasangoya Jon isaano.

Jen-asa-asari

Jiisasnon namo mesaon Siwe gomanon uro gbani 65 kawaa so tegoro aposol Jonon Tere koi ooro. Kamban kanon uumeleen kanageso Jiisas moma laarigiti, ii sisiwerowero somata ama ononggi. Jon ii wato qata Patmos kanon angi kapuare mirinon kaana raro. Patmos laligoro Anutunon jaaya meleeno iwoi kanagen koloowaatiwaa unaya iiro. Patmos ii wato melaa (Yurop ano Afrika) Batugaranon Kowe (Mediterranean Sea) kanon eja. Efesus mesaon Saut waagen 80 kilomiita kembaga. Room gawman yononon kikekakasililin ejemba qaagia jen tegon konjoma ononggi iikawaa kapuare mirinon tani laligogi. Olon kombombaajon amamaagi. Balon ii qararanonkonon, jamoya seiseiya. Jonon iyonoo batugianon laligoro Siisa-kin Nerwa iwaa kambananon (gbani 96-98) isanggi kamaaro.

Qaa wana kokaen: Jiisasnon Satan ano kereuruta kuuya haamo ama men kamaan onondaborowaa. Kaen ama momalaari ejemba kotuegon nonono Siwe dongoga ano namo dongoga kanon keuma tetegoya qaa oyanboyan laligowona. Sisiwerowero uutanon laligogiti, iyononon lombo moma mokosinon Jiisas moma laarin pondan bon qen nambutiwaajon kuun

onjomakeja. Jiisasnon qaaya qaaya kaana jen koton isaano Jonon moma Tere koi ooro. Ii uumeleen ejemba uunana nangowombaajon ama ooro. Sareqaa ano qaa aasangoya ii mamaga. Qaa tosaana moma kotowombaajon moma bimbimgojon.

Buk kokawaa bakaya wana 11 ii kokaen:

Qaa mutuya 1.1-8

Zioz tuun 7 yonoo teregia 1.9–3.22

Tere pipipiiya aaso 7:nanon soomongoya 4.1–8.1

Romon qaita mon 7 uugi 8.2–11.19

Jewenan nemuna ano jennemba woi 12.1–13.18

Jaameleen una kania kania 14.1–15.8

Anutuwaanon irinjonsoon qambi 7 maagi 16.1–21

Babilon siti, jennemba, gejatootoo takapolakaya ano Satan ii tiwilaawu 17.1–20.10

Jenteegowaa kamban somata 20.11-15

Siwe namo donggoga ano Jerusalem donggoga 21.1–22.5

Qaa kota tetegoya 22.6-21

¹ Anutunon iwoi kamban mende koriro koloowaati, iikawaa tania gawon memeuruta ninisaambaatiwaajon moma Jiisas Kraistwaajon qendeema gejatootoo qaa jen isaano. Aisano Siwe gajoba mon wasiro welenqeqeya Jon noonon kan nijoro mobe.

² Jiisas Kraistnon Anutuwaanon Buna qaa nanjon jen asarin qendeema nono Jon niinon iwoi ii jaana meeleeno uun iibeti, ii kuuya iikawaa so toroqen nanjon jen asarin oojen. ³ Monjon

gejatootoo qaa koi weengowaati, iinonj mono sim-bawonawo kolooja. Jiisaswaa kaka kambananonj torija. Kawaajonj tere kokanonj qaa ooweta eji, ejemba ii geja ama mobuti, ano ii moma sorogonj angonj kombuti, iyonononj kaanagadeen simba-wonawo kolooju. Kianj.

Jononj Eisia prowinswaa zioz tuunj 7 yonoo jolongia ooro.

⁴ *Jon niinonj Eisia prowinswaa zioz tuunj 7 onoojonj kokaenj oojenj:

Monnonj kotiinj laligoji, monowaa monoyanonga laligonj kouroiti, ano mombo eleema koubaati, iinonj mono kalenmorianj onono luaenonj laligowu. Kaanjiadeen Anutuwaawaa unj wana 7 iwaa jinkaronj dunj batanonj nanjuti, iyonononj mono kalenmorianj onongji luaenonj laligowu.

⁵ *Jiisas Kraistnonj Anutuwaawaa kania pondan nanjonj jenj asarinj laligonj mutuya koomunonga waaro. Iinonj namowaa eja ponj yonoo Ponjia kolooja. Iinonj sayanonj songbama singisonggonananonga isama nonoma jopagonj nonomakeja. ⁶ *Iinonj anana iyanjaa bentotonjanonj ama menj letoma nonono kinj kaanja koloojonj. Buna gawonj galenuruta (priist) ano iyanjaa Manja Anutuwaawaa welenj qenkejonj. Anana iwaa qabunaya ano ku-usunja mepeseeninj kamban tetegoya qaa akadamuyawo enj ubaa. Qaa ii onjanonj.

* **1:4:** Eks 3.14; Ais 4.5
Eks 19.6; Ais 5.10

* **1:5:** Ais 55.4; Ond 89.27

* **1:6:**

7 *Iibu, Kraistnon mono kokoosu uutanon kawaa! Kawaati, kamban iikanon anana korebore ii jaanananon uun iibona. Kana boria ano marona qetoogiti, iyononon mono kaanagadeen ii iibuya. Ejemba tuuna tuuna balon so rama kenjoni, anana mono ii iima korebore iwaajon ama jingen qama ambureren mewona. Qaa ii onanon, uuwoiya qaa.

8 *Pon Anutu kotiin laligoji, iinon kokaen jeja, “Niinon walawala laligon (iwoi kuuya mokolooweta kanagen jewe qaono) tetegoya qaa laligon umana. Kawaa so niinon tere nemuna mutuya A ano tere nemuna konoga Z koloojen.” Niinon ku-usun kuuyaa Toya monowaa monoyanonga laligoweta laligon kouma laligojen ano mombo eleema koumana. Kian.

Siwe gomambaa Eja honaa tania ii kokaen iibe:

9 Jon niinon onoo uumeleen neqagia koloojen. Kraistwo qokotaawe iyanaa bentotonon noma noono ejembanon siimbobolo ama nongi konajilin momakejen. Ii onowo motoon moma mokosingon kaparan koma kotiin nanjen. Anutuwaanon Buna qaa jen sein Jiisaswaa kania nanjon jen asarin laligowetiwaajon nuama kema wato qata Patmos iikanon noongi laligowe.
10 Pombaa sonda kendon rara kamban monjon Una Toroyanon turun nono umbeumbenanon qananon uro gemananonga qa somata monmobe. Qa otona ii romon qaita mon (biugel) qaji, iikawaa tanijaen kolooro.

* **1:7:** Dan 7.13; Mat 24.30; Maak 13.26; Luuk 21.27; 1 Tes 4.17; Zek 12.10; Jon 19.34, 37 * **1:8:** Ais 22.13; Eks 3.14

¹¹ Qa iikanonj kokaenj nijoro, “Ilawoila uun iibagati, iikawaa qaaya mono tere pipipipiyanonj oowa. Oonj ana zioz tuun 7 yonoononj kembera. Siti 7 yonoo qagia ii kokaenj: Efesus, Smirna, Pergamum, Taiaira, Sardis, Filadelfia ano Laodisia.”

¹² Qaa kaenj nijoro otona mobeti, “Ii morononj?” jenj iima momambaajonj eleembe. Eleema nama lambewaa dunj rara goulonj memeta 7 nanji iibe.

¹³ *Lambewaa dunj rara iikawaa batugianonj eja monj iibe kaitanianonj Siwe gomambaa Eja honaa kaanja kolooro. Malekuya koriga koma hororo kana susuyanonj kamaanj tururo. Opo jokanja goul yawo ii iinj kasa kaanja mankiila koma nano.

¹⁴ *Wanj juyanonj tualalakota koosu kombo (snow) kaanja kolooro. Lama juya songbangi taaliji, mono iikawaa so iibe. Jaa kotanonj gere bolanj kaanja jenj asariro nano. ¹⁵ *Kana susuyanonj soseninj goota kolooro. Aenj braas gerenonj oogi jero gogorinj toonkeji, mono iikawaa so kokobililiawo ero. Qaa nijoro mobeti, ii apu somatanonj sia kirinjinanonj kuuro otona somata momakejonj, mono iikawaa so ero. ¹⁶ Boria dindinanonj sengelao 7 menj nano. Buutanonga manjawaa soo somata (bainat) jeta leelee sulutuk aanaga kamaaro. Jaasewanonj weenj jaaya kuuya asaridaboronkejiwaa so asariro iibe.

¹⁷ *Niinonj ii iima uuna dongoro iwaa kanianonj tama kamaanj koomu tani ewe. Kaanja ewe boria dindinanonj noo wananonj menj kokaenj nijoro, “Mono toroko mende moba! Niinonj walawala

* **1:13:** Dan 7.13; 10.5 * **1:14:** Dan 7.9; 10.6 * **1:15:** Eze 1.24; 43.2 * **1:17:** Ais 44.6; 48.12; Ais 2.8; 22.13

laligon (iwoi kuuya mokolooweta kanagen jewa qaono) tetegoya qaa laligon umaŋa.

¹⁸ “Niinon laaligo Toya kolooŋ. Komun laligoweto, moba, niinon mono gbilin waama laaligo kombombaŋa tetegoya qaa laligon umaŋa. Niinon koomuwaa kondomondoo Toya galen koma koomu gomaŋ Toya ugun kiiya melaa meŋ laligoŋ. ¹⁹ Kawaajon iwoi kambaŋ kokaamba kolooji ano kanagenanon koloowaati, niinon iikawaa kania gisaambe iibaga. Iwoi iibagati, ii mono papianon oona ewa. ²⁰ Sengelao 7 boro dindinanon rajuti ano lambewaa duŋ rara goulonon memeta 7 iijaŋi, iikawaa kanagia aasangoya ii kokaen: Sengelao 7 ii zioz tuuŋ 7 yonoo gajoba galengiaa sare kolooju. Lambewaa duŋ rara goulonon memeta 7 iikanon mono zioz tuuŋ 7 iyonoo saregiaga kolooja.” Kian.

2

Efesus uumeleen kanageso yonoo qambaŋmambaŋ qaa

¹ Jiisasnon toroŋen jero, “Jon giinon mono Efesus sitiwaa zioz tuuŋ yonoo pon qerewenja gajobagiaajon tere kokaen oowa,

“Monon boro dindinanon sengelao 7 meŋ lambewaa duŋ rara goulonon memeta 7 yonoo batugianon kema kan namakeji, iinon qaa kokaen jeja: ² Niinon goo nanamemengaa kania moma kotoweta kokaen eja: Giinon nogo ariŋ gawona kotiiŋ meŋ laligonkejaŋ. Angosisirinon kaparaŋ koma mokosinon laligonkejaŋ. Ejemba doogoya

yonowo ala mende men aon onanon sureen konjoma onomakejanj, ii mojen. Tosianon wasiwasi eja aposol mende koloon kilen qagia kaen qamakejuti, giinon ii angotetenon ama gosin onona qolomolon qaa jejegiaa kaniagianon asuganon asugiro.

³ “Tosianon noo qanaajon ama kakasililin ama gonggi kaparan koma siimbobolo moma mokosinon laligona. Esunkamakamaa olan mende ama laligonato, iwoi kuuya moma mokosinon nama laligona, ii mojen. ⁴ Kaana laligonato, uugaa qaaya mon kokaen mobe mende sokonja: Walawala uuga meleema honona qaa jopagon noma laligonato, uuganon mono sologoro kamban kokaamba olomoon laligojan.

⁵ “Walawala uukoisoro somata moma laligonato, iikanonadeen loorin olomoon kamaan qen laligojan. Gii mono geenгаа kanaga ii romonon moma kotowa. Kawaajon mono uuga meleemba. Walawala uumeleembaa iwoiya anati, mono iikawaa so mombo toroqen amba. Uuga singisongoya iikanona mende meleembagati een, niinon mono goonon kan lambewaa dun raraga qetegowe uumeleen kanageso Efesus kanon mombo mende ewaa. ⁶ Kamaan guroto, goojon kokaen mobe qeangoja: Giinon Nikolait yonoonon nanamemengia togon uuduuduu amakejan. Niinon kaanjadeen ii togon kawaajon uuduuduu amakejen.

⁷ *“Onoononga moronon gejiawo laligoji een,

* **2:7:** Jen 2.9; Ais 22.2; Eze 28.13; 31.8

Unja Toroyanon zioz tuunja tuunja ananaajon qaa jenkeji, iinon mono ii geja ama moma kotowa.

“Monjon angobato bologa kuuya uugun haamo ambaati, niinon ii wambe Anutuwaa oyanboyan gawonon (paradais) eukanon uma laaligo kotigaa gere umuganon rama kota nen laligowaa.” Kian.

Smirna uumeleen kanageso yonoo qambanmamban qaa

⁸ * “Smirna sitiwaa zioz tuun yonoo pon qerewenja gajobagiaajon mono tere kokaen oowa,

“Komun gbilin kotiin laligoji, iinon waladeen laligon (iwoi kuuya mokolon kanagen jero qaono) konoga laligon ubaati, iinon qaa kokaen jeja: ⁹ Giinon konajilin moma kamaanqeeta koloojani, ii mojento, Anutuwaa jaanon qabunaganon uuta kolooro simbawonawo koloojan. Tosianon Juuda ejemba mende koloon kilen qagia kaen qamakejuti, iyononon mepaqepae ama gema qen gongi angosisiri momakejani, ii mojen. Yononon ‘Qamakooli miri honja koloojon,’ jen kaiyakagianon Satan mepeseenkeju.

¹⁰ “Siimbobolo moma laligowagato, iikawaajon toroko mende moba. Moba, Kilenjaa Toyanon angobatonon ama onjomambaaajon ejemba kuun onono onoononga tosaana unuama kapuare mirinon onoombu. Angosisiri ama onombuti, onjo ii ween 10 moma laligowu. Jaawo laligowuyaga me komuwuyaga, mono niwo pondan nanngi niinon laaligo kotigaa ila wage onomanja.

* **2:8:** Ais 44.6; 48.12; Ais 1.17; 22.13

11 **“Onoononga moronon gejiawo laligoji een, Unja Toroyanon zioz tuunja tuunja ananaajon qaa jenkeji, iinon mono ii geja ama moma kotowa.*

“Monon angobato bologa kuuya uugun haamo ambaati, iwaa selianon komuro motoonngo koloowaato, koomu inden woiya ii mende komuwaa.” Kian.

Pergamum uumeleen kanageso yonoo qam-banmamban qaa

12 *“Pergamum sitiwaa zioz tuun yonoo pon qerewenja gajobagiaajon mono tere kokaen oowa,*

“Monon manjawaa soo somata (bainat) jewoita leelee sulutuk aanja men laligoji, iinon qaa kokaen jeja: 13 Giinon laaligo raraga dakanon ama laligojani, ii mojen. Satanon ano jinkaron dun raraya kuurota eji, gii mono iikawaa kosianon laligonkejan. Kilen noo qana men niwo toroqen qokotaan namakejan. Satambaa laaligo raraya Pergamum siti kanon ero Antipasn onoo kanana pondan nanjon jen kotiin nano onoo batugianon kanon qegi komuro. Giinon nii moma laarin nomakejani, qaa ii kamban iikanon kaanagadeen mende kolatin qakoona.

14 **“Kaento, uugaa qaaya melaa mon kokaen mobe mende sokonja: Goo kanageso batugianon tosonian gejatootoo eja takapolakaya qata Bal-aam iwaa jinjaun arembo laligon otaankeju. Kantri tosaan yononon nembanene men tando lopion yonoo nandun mamatewoo bunja qen kanagianon angi esungianon tururoti, Israel*

* **2:11:** Isa 20.14; 21.8 * **2:14:** Jan 22.5, 7; 31.16; Dut 23.4; Jan 25.1-3

ejembanon ii mende nenkegi. Wala mende negito, Balaamnon eja qata Baalak kokaen kuma muro, ‘Gii mono Israel ejemba ii newutiwaajon tutugon onomba.’ Kaen kuma kuun onoma siwa kaanja utun anoti, iyononon mono iikanon osin afaangon negi ano serowilin lan angi. Onoononga tosianon Balaambaanon momo aren ii otaankeju.

¹⁵ “Kaanjadeen goo kanageso batugianon tosia Nikolait yonoonon momo qolonmolongoya men otaankeju. ¹⁶ Kawaajon gii mono uuga meleemba. Kaen mende ambagati een, niinon mono uu-lanjawo goonon kan kanagesouruga kaanja ii metama onomanja. Buunanon manjawaa soo somata (bainat) eji, iikanon manja qen koton gilin onomanja.

¹⁷ * “Onoononga moronon gejiawo laligoji een, Unja Toroyanon zioz tuunja tuunja ananaajon qaa jenkeji, iinon mono ii geja ama moma kotowa.

“Monon angobato bologa kuuya uugun haamo ambaati, niinon mono nene aasangoya qata mana ano jamo taanja mumanja. Woi ii mube jamo taanja iikanon qata dologa oogita ewaati, ii yanodeen weengon mobaa. Tosianon ii mende mobuya.” Kian.

Taiataira uumeleen kanageso yonoo qambanmamban qaa

¹⁸ “Taiataira sitiwaa zioz tuun yonoo pon qerewenja gajobagiaajon mono tere kokaen oowa:

“Anutuwaa Meriaa jaa kotanon gere bolan kaanja jen asariro kana susuyanon sostonin aen

* **2:17:** Eks 16.14-15; 16.33-34; Jon 6.48-50; Ais 62.2; 65.15

braas kaanja kokobilibiliawo kolooji, iinon qaa kokaen jeja: ¹⁹ Niinon goo nanamemengaa kania moma kotoweta kokaen eja: Giinon Anutu jopagon moma laarin mun gawonja menkejan ano angosisiri kaparan koma moma mokosingon laligonkejan. Kanakanaiyanon iwoi ama menati, ii kamban kokaamba men sein ama menkejan.

²⁰ * “Kaen menkejanto, uugaa qaaya mon kokaen mobe mende sokonja: Giinon emba qata Jezebel iwo uumotoon ama ii mende totoon sureen munkejan. Iinon gejatootoo emba mende koloojato, kilen iyanaa qata kaen qamakeja. Iinon ejemba tutugon kokaen kuma onomakeja: Tando lopiombaa nandun mamatewoo nembaneneya bunja qen kanagianon angi esungianon tururoti, ii mono saanon nen laligowu. Kaen kuma onoma gawon meme alauruna kuun onono loorin jinjaun kema ii nenkeju ano serowilin lan amakeju.

²¹ Niinon Jezebel uuta meleembaatiwaajon kamban mubeto, serowilina mesaon uuta meleembaatiwaajon mende moma tondulaligoja.

²² “Kawaajon niinon emba ii qewe ji kiro salenon en siimbobolo mobaa. Kaangadeen iwo serowilin amakejuti, iyononon nanamemengia bologa ii mende mesaon uugia meleembuti een, niinon mono ii kaangadeen unuwe siimbobolo kanjanawo mobu. ²³ *Iwaa meraborauruta ii mono unun konjoratiwe komuwu. Kaen kolooro

* **2:20:** 1 Kin 16.31; 2 Kin 9.22, 30 * **2:23:** Ond 7.9; Jer 17.10; Ond 62.12

zioz kanageso kuuya ononon injiima noo kania kokaen moma yagowu: Niinon ejemba uurononkia gosin qaa jegia ano uusiingia kuuya moma komon nanamemengiaa so kitia meleembe kuuya motomotoon onoo qagianon ubaa. Niinondeen mono iikawaa Toya koloojen.

²⁴ “Yonoojon kaen koloowaato, Taiataira onoononga tosanon Jezebelwaa momo arena ii mende otaankeju. Kaen mende angi onoojon mepaqepae kokaen ama jen onomakeju, ‘Ono roromonko keemeyaa kania mende moma koton seleengen laligoju.’ Mepaqepae kaen ama jen onomakejuto, Satambaa buna momowaajon qa kaana qamakeju. Niinon zioz tuun kuuya onoojon kokaen jewe mobu: Niinon lombo mon mende toroqen ambe onoo qagianon ubaa. ²⁵ Ono Buna qaa men laligojuti, mono iikanon qokotaan laligowu. Ii mono pondan otaan laligon ugi nii mombo eleeman.

²⁶ *“Monjon noo uusiinna otaan angobato bologa kuuya uugun haamo ama laligon komuwaati, niinon ii ku-usun mube waba kantria kantria galen koma onoma laligowaa.

²⁷ Mannanon ku-usun nono ii buna qen aon Pon laligojen. Kaaniadeen onoononga monjon haamo ambaati, niinon ii galenkonkon gawombaa ila wageya ano aen taa gbaruya mumana. Ii mube iikanon goman goman ejemba galen koma onoma kotakota mindingon onoma laligowaa. Gbakon monjon gbarunon qen qosonjuti, iinon mono iikawaa so qaa qootogo

* **2:26:** Ond 2.8-9

ejemba taa gbaru powowon kotiga iikanon unun kondeema mendeema onono qeqelala laligowuya. ²⁸ Kaanagadeen goman aanaa widi sengelaoya mumana.

²⁹ “Onoononga moronon gejiawo laligoji een, Unu Toroyanon zioz tuuna tuuna ananaajon qaa jenkeji, iinon mono ii geja ama moma kotowa.” Kian.

3

Sardis uumeleen kanageso yonoo qambanmaban qaa

¹ Jiisasnon toroqen kokaen jero, “Sardis sitiwaa zioz tuun yonoo pon qerewenja gajobagiaajon mono tere kokaen oowa,

“Monon Anutuwaan unu wana 7 ano sengelao 7 ii borianon raro men laligoji, iinon qaa kokaen jeja: Niinon goo nanamemengaa kania moma kotoweta kokaen eja: Giinon ejemba jaagianon gbilin laligojaniwaa qata bosimakejanto, Anutuwaan jaanon koomuya koloojan.

² Kawaajon mono uuga tooro moma waaba. Goo nanamemenganon noo Anutunaa jaanon akadamyawo mende kolooja. Goo kaniaga gosin kaen mokoloowe. Goo kanageso uutanon uumeleen ejemba tosaana toroqen laligojuto, iyononon kaanagadeen komun tagowombaajon anju. Kawaajon giinon mono men kotiin onoma laligowa.

³ “Anutuwaan iwoi gongi buna qen aon monati, ii mono uu womboganon somongon romongowa.

* **3:3:** Mat 24.43-44; Luuk 12.39-40; Isa 16.15

Buna ii mono ten koma uuga meleemba. Gbilig-bili mende laligowaati een, niinon mono yongoro meme kaana olon kan asugimana. Kamanatiwaa aua kamba mende mona qaananon mono uulanawo qaganon uro lombo mokoloowaga.

⁴ Kaento, Sardis zioz tuun onoo batugianon ejemba afaandia ononon opo surugia awaa-gadeen galen kongi jewonawo mende kolooja. Kawaajon yononon saanon maleku taananon selegianon mouma niwo kema kan laligowuya. Yononon kaana koloon laligowutiwaa so kolooju.

⁵ **“Monon angobato bologa kuuya uugun haamo ambaati, iwaajon mono maleku tualalakota mugi mouma laligowaa. Iwaa qata laaligo kotigaa buk papianon oogita eji, niinon ii mende kondeemana. Manaa jaasewananon keuro Siwe gajobaurutanon iigi qata saanon asuganon jokoloon onomana.*

⁶ *“Onoononga moronon gejiawo laligoji een, Un Toroyanon zioz tuuna tuuna ananaajon qaa jenkeji, iinon mono ii geja ama moma kotowa.”* Kian.

Filadelfia uumeleen kanageso yonoo qambanmamban qaa

⁷ **“Filadelfia sitiwaa zioz tuun yonoo pon qerewena gajobagiaajon mono tere kokaen oowa,*

“Monon Eja Toroya ano Honabona koloon kin Deiwidwaanon kiiya meria men galen koma laligoji, iinon qaa kokaen jeja: Iinon nagu metano

* **3:5:** Eks 32.32-33; Ond 69.28; Isa 20.12; Mat 10.32; Luuk 12.8

* **3:7:** Ais 22.22; Job 12.14

monnon ii koma kii ii memambaajon amamaawaa. Iinon ii koma kii mero kiro monnon ii metamambaajon amamaawaa. ⁸ Niinon goo nanamemenḡaa kania saanon moma kotojen. Alana moba, goo esunganon kamaanqeqeta kolooji, ii mojen. Kamaanqeqeta koloojato, giinon noo Buḡa qaana ten koma kanana otaan qana mende qakooma laligona. Kawaajon niinon nagu mon baganon metambe monnon ii komambaajon amamaawaa.

⁹ *“Moba, tuun mon yononon ‘Qamakooli mirinanawo koloojon,’ jen kaiyakagianon Satan mepeseenkeju. Juuda ejemba mende koloon kilen qagia kaen qama qolongon jenkeju. Niinon ejemba ii kuun onombe goo kaniaga moma asariwuya. Ii moma asarin kan goo kanaganon usugon kamaan jopagon gomakejenj, ii asuganon jokoloowu. ¹⁰ Niinon kaparan koma lombo moma mokosinon nama kotiiwagatiwaaajon jeweti, giinon noo jenkootona ii angon koma otaan laligona. Kawaajon niinon kaanagadeen gii kokaen analin angon koma gomaḡa: Konjilin kamban qaita mon kan kantria kantria sokoma namonon laligon kenjuti, ii angotetenon ama onombaa. Kamban iikanon kan kuuro niinon gii konjilin iikanonḡa metogon wanga somonḡomaḡa.

¹¹ “Niinon mono uulanawo eleema kamaḡa. Monnon guugun kouma tawa memeyaa kambananon haamo ama gombabotiwaajon mono uuwaa hina en gonji, ii mono pondan kalan koma laligona mende soowa. ¹² *Monnon angobato

* **3:9:** Ais 49.23; 60.14; 43.4

* **3:12:** Ais 21.2; Ais 62.2; 65.15

bologa kuuya uugun haamo ambaati, niinon mono ii wama noo Anutunaa mepemepesee jigo (tempel) uutanon kuuwe tandoya koloowaa ano kambaŋ monon ii mombo mende mesaowaa. Iikanon laligoro selianon neenaa Anutunaa qata, Anutuwaa sitiaa qata ano neenaa qana dologa qa karoon ii oomaŋa. Anutunanon Jerusalem sitia donogoga ii iyaŋaa gomanon eukanon ano eji, iikanon Siwenonŋa kamaan namonon asugiwaa.

¹³ “Onoononŋa moronon gejiawo laligoji een, Uŋa Toroyanon zioz tuuŋa tuuŋa ananaajon qaa jenkeji, iinon mono ii geja ama moma kotowa.” Kian.

Laodisia uumeleen kanageso yonoo qambanmamban qaa

¹⁴ *“Laodisia sitiwaa zioz tuuŋ yonoo pon qerewenŋa gajobagiaajon mono tere kokaen oowa, “Mon qata Aamen, iinon Anutuwaaw qaaya pondan nanŋon Dangunu honabonŋa kolooja. Anutu ilaaro iwoi kuuya mokoloori galen komakeji, iinon qaa kokaen jeja: ¹⁵ Niinon goo nanamemenŋaa kania moma kotoweta kokaen kolooja: Uuga mende olomooja ano noo gere bolananon uuganon mende jenkeja. Oo uuganon olomoonaga me gere toonaga, iikanon mobe sokonagato, biiwianon kotamototan laligona mende sokonja.

¹⁶ “Mon me mon sokonagato, uuganon boronŋa mon geregere ano greganon mende jeji me uuhamo mende koloojan, ii mende sokonja. Gere ano hamo batubatu uuwoinon

* **3:14:** Gba 8.22

lan laligojaniwaajon mono buunanonga sulaan gombe kemebaga. ¹⁷ Geenгаа selega menj uma kokaen jenkejan: Niinon eja kindimbiri qabuṇanawo koloojen. Esuhina menj sein sonanon mokoloojen. Siiseweweya qaa laligon iwoi mombaajon mende amamaajen. Kaen jenkejanto, kaniaga hona mende moma kotojani, ii kokaen: Giinon mono uunjonjan ama tapekokoro laligona tosonian wosomomo ama gomakeju. Wanaya laligon jaaga gooro titou sele bombolan laligonkejan.

¹⁸ “Kawaajon qambanmamban qaa kokaen gonjen: Giinon noononga iwoi karon koi sewana mewa: Eja kindimbiri qabuṇagawo koloowagatiwaajon mono goul gerenon dalasisi on godomaruruya mendeengi soston kamaan qaonoti, ii mono sewana mewa. Sele bombolan laligonkejani, iikawaa gamuya kojangiwaagatiwaajon mono maleku taana sewana menj mouba. Jaaga gooji, iikawaajon mono jaaosowaa keleya ii sewana men jaaga tororo uuwagatiwaajon moriwa. ¹⁹ *Niinon wombo alauruna jopagon onomakejen, ii kuuya kilenagiaajon temboma jen onoma mindinqindin ama onomakejen. Qeangowutiwaajon kaen amakejen. Kawaajon gi mono jeulalan mesaon uuga meleema singisongoga gema qen laligowa.

²⁰ “Moba, niinon nagonon qen nanjen. Monjon noo qaa arona moma uu naguya metambaati, niinon mono iwaa miri uutanon uma iwo rabe

* **3:19:** Gba 3.12; Hib 12.6

iinonj niwo ainjolonj rama motoonj nembanene newota.

²¹ “Niinonj angobato bologa kuuya uugunj haamo ama Manjanonj nuano iwaa jinjkaronj dunjonj kamaanj kooronjonj rajen. Kawaa so monjonj angobato bologa kuuya uugunj haamo ambaati, niinonj mono ii wambe noo jinjkaronj dunjonj kamaanj kooronjonj rabaa.

²² “Onoononga morononj gejiawo laligoji een, Unj Toroyanonj zioz tuunja tuunja ananaajonj qaa jenkeji, iinonj mono ii geja ama moma kotowa.” Kianj.

4

Jaana meleeno monjonj Siwewaa jinjkaronj jakenonj raro iibe.

¹ Kawaa gematanonj jaameleenj mombo kolooro Siwe gomanj naguya monj aantano iibe. Iibe aro wala romonj qaita monj (biugel) kaanja qaa jero mobeti, iinonj toroqenj kokaenj nijoro, “Gii mono kokaenj kouna gemagenj iwoi koloowaati, ii qendeema gomanja.”

² *Kaenj nijoro iikanondeen Unj Toroyanonj turunj nono umbeumbenjonj qananonj uro iwoi kokaenj iibe: Siwe gomanj uutanonj jinjkaronj dunj ero monjonj iikanonj raro. ³ Raroti, iwaa jaasewanjaa asasaganonj mono taronjii me kowonjinj qata jaspaa ano qilimomoso bumbunja me kowonjinj qata karnilian iikawaa so bilibiliawo asarinj

* **4:2:** Eze 1.26-28; 10.1

ero. Marilolon mon tere mundaya mumun kaa-woya me kowonjin qata emerald kaana kanon jinkaron dun ii kuuya liligon tongonin ero.

Dun wana liligon dun 24:yanon raju.

⁴ Jinkaron dun tosaana 24 iikanon dun wana ii liligon ragi iyonoo qagianon Anutuwaa jotamemeuruta 24 ragi. Yononon malekugia tualalakotagadeen mougi oronjon kemero wangianon goul ila wage qindiima ragi. ⁵ *Dun wana iikanona pilisik bilibili jaasoongo asariro gbingururun kolooro aro gunparandambaa otona kaana mobe. Dun wana batanon toos kiwa asasaga 7 jen asarin nangi. Kiwa 7 ii Anutuwaanon una wana 7 kolooju. ⁶ *Kaanjadeen jinkaron jake batanon iwoi bilibiliawo kowe kaana ero iibe. Ii kaaro jokana jokana kokobilibiligiawo meleema asarinkejuti, mono iikawaa so asariro. Jake biiwianon dun liligon ben jawinuruta 4 nangi. Gemagia ano wosogia ii jaagiagadeen sokono nangi.

⁷ Ben jawina mutuyanon laion kaana kolooro. Alianon bulmakao ejia kaana kolooro. Alagara mombaa kaitania ii eja jaasewana tani kolooro. Alagia 4:yanon tuu koon elelaonkeji, iwaa taniinaan kolooro. ⁸ *Ben jawinuruta 4 moto-motoon yonoo engangia 6 kuuya en onono. Selegia kuuya ano engangia baatanon kaanagadeen jaa kogiagadeen sokoma onono nangi. Nama asaga gomantiina rii kokaen pororo qamakeju,

* **4:5:** Eks 19.16; Isa 8.5; 11.19; 16.18; Eze 1.13; Isa 1.4; Zek 4.2

* **4:6:** Eze 1.5-10, 22; 10.14 * **4:8:** Eze 1.18; 10.12; Ais 6.2-3

“Pon Anutu ku-usun kuuyaa Toya giinon mono toroya, toroya ano toroyagadeen koloojan.

Laaligo Toya giinon mono monowaa monoyanonga laligon kouma laligojan ano mombo eleema asugin laligon ubaga.”

⁹ Ben jawinuruta 4 yononon mepemepesee rii kaen qamakeju. Monnon jinkaron dunnon nama kamban tetegoya qaa laligon uma laligowaati, ii akadamu ano qabuna mun dangisen jenkeju.

¹⁰ Kaen amakejutiwaa so Anutuwaa jotamemeya 24 yononon kamaan mon jinkaron dunnon raji, iwaa jaanon simin kuma usugonkeju. Monnon kamban tetegoya qaa laligon uma laligowaati, iwaa waeya men mepeseen munkeju. Mepeseen mun ila wagegia qetegon jinkaron dun batanon ama kokaen jenkeju,

¹¹ “Oo Pon Anutunana, giinon ilawoila kuuya mokoloon onona. Goo uusiinganon nemun koma onono letoma laaligo mokoloon laligoju. Kawaajon akadamu ano qabuna ii goma dangisen jen gomakejon. Gii mo-tonngoyanon mono mepeqepesee kuuya analin angon kombaatiwaa so koloojan.” Kian.

5

Lamanon Anutuwaa borononga tere pipipipiiya mero.

¹ *Kawaa gematanon tere pipipipiiya mon iibe jinkaron dunnon rajiwaa boro dindinanon ero.

* 5:1: Eze 2.9-10; Ais 29.11

Tere iikawaa sena ii leelee kuuya teregadeen oon pipiin saponon ama mungen aaso (siil)* 7:non koma mokotaagita ero. ² Kaanagadeen Siwe gajoba esunmumuyawo mon iibe kotakotagadeen qama buju qaa kokaen qisin jero, “Moronon soraaya soro koloon saanon tere pipipipiiya koi kawaa mungen aasoya (siil) menjurama kotumbaatiwaa so kolooja?”

³ Kaen jeroto, Siwenon, namonon ano koomu goman kanon korebore injigi monnon ii metuma tereya iibaatiwaa so mende kolooro. ⁴ Monnon mon soraaya soro koloon tere ii metuma tereya iibaatiwaa so mende mokoloogiti, niinon iikawaajon mamaga saama boliwe. ⁵ *Saama boliwe Anutuwaa jotamemeya yonoononga monnon qaa kokaen nijoro, “Mono mende saaba. Moba, Juuda tuunonga Deiwidwaa gbilia mon koloon laion oro kaana koloon Kilenaa Toya haamo ama laligoja. Iinon mono saanon kotiin tere pipipipiiya kokawaa mungen aasoya (siil) 7 ii menjurama kotumbaa.”

⁶ *Kaen nijoro Lama meria iibe jinkaron dun biiwianon ben jawinuruta 4 yonoo batugianon nano Anutuwaa jotamemeya yononon liligon mugi. Lama meria ii qegi komurotiwaa

* **5:1:** Kantri tosianon tere oon esunon ama sapo men monnon ii kotumbabotiwaajon ama mungen aasonon mokaankeju. Monnon mungen aaso (siil) ii lan menjurama tereya yongoro weengonagati, ii mono mokoloogi qaayawo koloowaa. Tere toyanondeen ii galen komakeja. Miri ii kii nemuna ama kunin kemenkejato, tere ii mungen aasonon somongonkeju. * **5:5:** Jen 49.9; Ais 11.1, 10 * **5:6:** Ais 53.7; Zek 4.10

tanijaan nano. Ilia 7 ano jaa kota 7. Anu-tunon unauruta waja 7 wasin onono namowaa ejemba kuuya yonoonon kema laligojuti, jaa kota 7 ii mono iyonoo saregia kolooju. ⁷ Lama meria ii iibe kan tere pipipipiiya aasoyawo ii jinakaran dunnon rajiwaa boro dindinanonga mero. ⁸ *Ii mero ben jawinuruta 4 ano Anutu-waa jotamemeya 24 yononon mono iikanon-deen Lama meriaa batanon usugon kamaan simin kungi. Yononon motomotoon kulele ano goul qambi men nangi. Ejemba soraayanon gama kooligi Anutuwaanon umakeji, iikanon mono jinin on-oombaa so kolooro moron unkoowayawonon uma pumpungonkeja. Moron kaananon mono goul qambigia saa qero nangi.

⁹ *Simin kuma rii dologa kokaen gama jegi,

“Giinon qaita mon koloojan. Gii gugi komun saga maama iikanon ejemba sewangia men onona.

Ejemba ii ben isigiaa so, qaa aro jejegiaa so, tuungiaa so ano kantrigiaa so. Giinon yonoononga tosaana onona Anutu-waa buna kolooju.

Kawaajon giinon mono soraaya soro koloon tere pipipipiiya aasoyawo men mungen aasoya (siil) metumbagatiwaa so koloojan.

¹⁰ *Yononon Anutu-waa buna koloogi kuma onoma kuun onona bentotongaa kin pon tuun koloon jigo gawon galenuruta kolooju. Yononon Anutunanaa gawon men laligon balon so ejemba galen koma onoma laligon

* 5:8: Ond 141.2

* 5:9: Ond 33.3; 98.1; Ais 42.10

* 5:10:

Eks 19.6; Ais 1.6

ubuya.”

11 *Rii dologa kaen qama jegi moma toroqen uun Siwe gajoba jangogia tausenja tausenja ano milyona milyona ii injiima rii otongia mobe. Yononon jinakaran dun kosianon nama ben jawinuruta 4 ano Anutuwaaw jotamemeya 24 ii liligon onoma rii qagi. 12 Rii kotakotagadeen qama kokaen qagi,

“Oo Lama meria qegi komuroti, iinon mono soraaya soro kolooro Anutunon esunmumu ano toomorian muro sokonja.

Momakooto uuta ano ku-usun kuuya buna qero sokonja. Soraaya soro kolooro saanon qabuna kuuya munin asamararan buna qero mepeseen mujon.”

13 Kaen qama mepeseegi rii tuun mon yononon kokaen qagi mobe: Anutunon laaligowo mokolon ononoti, iyononon mono korebore rii qagi mobe. Siwenon laligojuti, namonon laligojuti, koomu gomanon ano kowe qaganon laligojuti, iyononon mono kuuya buugia mindirin rii kokaen qagi,

“Jinakaran dunanon raji ano Lama meria nononon oro mepeseen oronjon.

Kotumotue Toya oroo qabunagara jen somariinkejon. Kamban so asamararan oronin ku-usun Toya ii tetegoya qaa laligon ubao.”

14 Kaen qagi ben jawinuruta 4 yononon “Qaa ii onanon,” jegi. Jegi Anutuwaaw jotamemeya yononon usugon kamaan simin kuma Anutu waeya men mepeseen mugi. Kian.

* 5:11: Dan 7.10

6

Lama merianon mungen aaso motomotoon menjuraja.

¹ Kaen moma iwoi kokaen kolooro iibe: Lama merianon tere pipipiiya aasoyawowaa mungen aasoya (siil) ⁷ iikanonga mutuya menjurama kotuno. Kotuno ben jawinuruta 4 yonoononga mononon qaa kokaen jero, “Mono asugin kawa!” Qaaya ii gunparandan tani kaanja kotakotagadeen qaro mobe. ² *Kaen jero moma iikanondeen hoos taanja mon asugiro iibe. Hoos iikawaa qaganon eja mon tiwoyawo raro tosanon ila wage mugi wananon kono. Ii koma manjaqegenon haamo ama laligoroti, iinon mono mombo hoos qaganon manjaqegenon haamo amambaajon keno. Kian.

³ Lama merianon mungen aaso (siil) woiya menjurama kotuno ben jawinuruta yonoononga woiya iinon qaa kokaen jero mobe, “Mono asugin kawa!” ⁴ *Kaen jero iikanondeen hoos mon selia osoga songobolambo asugiro iibe. Eja mon hoos iikawaa qaganon raroti, Anutunon mono ii yon karen qen luae qaombaatiwaa ku-usunja muro. Ii muro namonon kisooma aon komuwutiwaajon kuuro ejemba uugia men waamambaa ku-usunja mokolooro. Ii mokolooro manjawaa soo (bainat) somata qatawo mugi men keno. Kian.

⁵ *Lama merianon mungen aaso (siil) karoona menjurama kotuno ben jawinuruta yonoononga karoona iinon qaa kokaen jero mobe, “Mono asugin kawa!” Kaen jero iikanondeen hoos

* **6:2:** Zek 1.8; 6.3, 6 * **6:4:** Zek 1.8; 6.2 * **6:5:** Zek 6.2, 6

injanja mon asugiro iibe. Eja mon hoos iikawaa qaganon raroti, iinon hinawaa binja gosiwonatiwaa kedaya (skeil) ii borianon men raro. ⁶ Kaen raro ben jawinuruta 4 yonoo batugianonga monnon qaa jero otona kokaen mobe, “Ween motoongowaa tawaya (Kina 10) kanon saanon 1 kilogram wiit flaua me 3 kilogram baali flaua ii sewana mewa. Kilen nembanewaa oil gere ano wain kasa gawon ii mono mende men boliwu.” Kian.

⁷ Lama merianon mungen aaso (siil) 4:ya menjurama kotuno ben jawinuruta 4:yanon qaa jero otona kokaen mobe, “Mono asugin kawa!”

⁸ *Kaen jero iikanondeen hoos mon selia googookota ano tootooyawoga asugiro iibe. Hoos iikawaa qaganon rarotiwaa qata ii koomuwaa kondomondoo Toya. Iwaa kosianon koomu goman Toyanon kaanjadeen ii otaan karo. Namo mendeengi bakaya 4 eroti, iikanonga mombaa ejembaya ii galen koma onombotiwaa ku-usuna ii Anutunon orono. Ku-usun ii orono ku-usunganon namowaa ejemba bakaya ii kokaen men komun ononi: Tosianon soo somatanon (bainat) aon komugi. Tosianon bodinon komugi. Ji kanjanawonon tosaana injiro komugi ano tosaana ii balombaa oro kawalia yononon injigi komugi. Kian.

⁹ Lama merianon mungen aaso (siil) 5:ya menjurama kotuno iikanondeen Anutuwa ejemba tosaana unugi komugiti, iyonoo kokoosogia injibe. Yononon Anutuwa Buna qaaya analin angon

* 6:8: Eze 14.21

koma nanjon jen sein laligogitiwaaon unugi komun alata baatanon nanji. ¹⁰ Eukanon nama kotakota kokaen qagi, “Oo Pon ku-usun Toya, ginon dindina ano honabona koloojan. Kawaajon mono kamban dawi mambonin tegoro iikanon namowaa ejembaya gosin onoma qaagia jen tegowaga? Nononon gii welen qen gonin nunugi sananaa irona ii mono naa kambanon meleena qagianon ubaa?”

¹¹ Kaen jegito, maleku taana koriga ii motomotoon yonoojon koma onoma Anutuwaa jenkoto kokaen ononji mogi, “Ono mono toroqen kamban torodaamon mamboma laligowu. Momalaari alaurugianon toroqen uuwaa gawon men laligogi ono kaana kaanjadeen unugi komuwuya. Yononon komugi jango ambeti, iikawaa soyanon koloodabororo kamban iikanondeen mono unugiti, iyonoo qaagia jen tegomana.” Kian.

¹² *Lama merianon mungen aaso (siil) 6:ya menjurama kotunoti, ii unun iibe. Ii menjurama kotunoti, kamban iikanon nan tania soosooya giliro. Ween jaayanon bututugon injan koma wosobiriwaa malekuya sokosaare kaana (meme juyanon memetaa tani) kolooro tiro. Koin jaayanon meleema osaan sa kaana kolooro. ¹³ *Kaen kolooro sengelao sombinon ejuti, iyononon namonon kamaagi. Neqan kota goorin ragi haamo kotiganon qen utugon memburatiro kamaankejuti, mono iikawaa so boratin namonon tata bobolo kamaagi.

* **6:12:** Isa 11.13; 16.18; Ais 13.10; Joel 2.10, 31; 3.15; Mat 24.29; Maak 13.24-25; Luuk 21.25 * **6:13:** Ais 34.4

14 *Kaen kamaagi sombin iimakejoni, iikanon aliro. Tere pipipipiya pipiigi horon kemakejiwaa so mono wolaza horon kema aliro. Ii aliro baana kuuya ano kowewaa watoya watoya ii kuuya eegianonga uulanawo kok ama musulungan qaongi.

15 *Kaen kolooro balombaa kin ponja ponja, eja jawina jawina ano kawali galena galena yononon oloj koma asangogi. Ejemba kindimbiri qabunagiawo, ejemba ku-usungiawo ii mono kuuya kok ama asangogi. Angiaa gawongia menkejuti ano togiaa welen een qenkejuti, ii mono korebore kobaa, jamo oota ano baanaa sen sia oota oota mongama iikanon asangogi injiibe.

16 *Iikanon asangon baana Toya ano sen sia Toya onooma kokaen welema onongi, “Ono mono baana jen tegogi bagon kan turun nonombu. Jinkaron dunanon raji, iinon jaasewan koma nonombabotiwaajon ama Lama meriaa irinjonsoonanon nunuwabotiwaajon mono jen tegogi kolangin nonombu.” Kaen welema onongi.

17 *Yoronon irinjonsoongara asuganon qendeenjaoti, iikawaa kambana somatanon mono kan kuun eja. Ii mononon mon jaasewan qen kotiin nambaatiwaa so qaago. Kian.

7

Israel ejemba 144,000 ii Anutunon aaso kuma onombaa.

* 6:14: Isa 16.20

* 6:15: Ais 2.19, 21

* 6:16: Hoos 10.8;

Luuk 23.30

* 6:17: Joel 2.11; Mal 3.2

¹ *Kawaa gematanon Siwe gajoba 4 injiibe namowaa wanjonja 4 iikanon nanngi. Yonjonon namowaa haamo Toya waja 4 ii somonjon anjon koma onjonngi. Haamonon namo qaganon me kowe qaganon gere monjon lan qewabotiwaajon mono Toya 4 ii borogianon men somonjon nanngi.

² Anutunon Siwe gajoba 4 ii namo ano kowe kondeema onombutiwaa ku-usuna onono namo wangongianon nanngi. Kaen nanngi injiibe Siwe gajoba monjon ween koukoutanonga asugin waaro iibe. Iinon laaligowaa Toya Anutuwa mungen aaso taa gbaruya galen koma kan Siwe gajoba 4 yonoojon kotakotagadeen qaro.

³ *Qama qaa kokaen injiijo, “Ono mono namo me kowe ii ilinzi alanza mende kondeema orombu ano gere ii mende tiwilaan onombu. Ii qaagoto, mono mambongi wala ilin alandeen Anutunanaa mungen aasoya ii gawona menkejuti, iyonoo wambusoongianon mokotaan onombona. Ii wala men mokotaan ononngo gematanon ii saanon kondeema tiwilaawu.”

⁴ Kaen injiijo Anutuwa mungen aasoya ii Israel ejemba tosaana yonoo wambusoongianon men mokotaan onjonngi. Monjon yonoo jangogia jero kokaen mobe: Israel ejemba tuun 12 kuya yonoononga mindirin ejemba 144,000 ii men mokotaan onjonngi.

⁵ Israel tuun motomotoon yonoononga 12,000 kaan kaan men mokotaan onjonngi. Juuda tuumbaa 12,000, Ruuben tuumbaa 12,000, Gaad tuumbaa 12,000, ⁶ Aser tuumbaa 12,000, Naftali tuum-

* **7:1:** Jer 49.36; Dan 7.2; Zek 6.5

* **7:3:** Eze 9.4, 6

baa 12,000, Manase tuumbaa 12,000, ⁷ Simeon tuumbaa 12,000, Liwai tuumbaa 12,000, Aiskar tuumbaa 12,000, ⁸ Zebulun tuumbaa 12,000, Joosef tuumbaa 12,000 ano Benjamin tuumbaa 12,000. Kaanj kaanj aaso menj mokotaan onjongi mindirin 144,000 kolooro. Kianj.

Oyanboyanj laligowutiwaa tuun somata iibe.

⁹ Kawaa gematanonj tuunj jeta boorongoya jangogia mende weenweengoyaa so ii injiibe. Ejemba ii tuungiaa so, bensakonj isigiaa so, kantrigiaa so ano qaa aro jejegiaa so ajoroonj jinkaronj dunj ano Lama meria yoroo bagaranonj nanji. Iikanonj nama maleku koriga taanja kotogonj aogi kemero borogianonj tombi senja boriawo menj nanji. ¹⁰ Ii menj nama kotakotagadeenj qama kokaenj jegi, “Anutunananonj jinkaronj dunjanonj raji ano Lama meria yorononj mono menj letoma nononi oyanboyanj koloojonj.”

¹¹ Kaenj qama jegi Siwe gajoba kuuya yonononj jinkaronj dunj kosianonj arenjonj nama Anutuwaa jotamemeya ano ben jawinjuruta 4 ii liligonj onjongi. Kaenj nama jinkaronj dunj batanonj usugonj kamaanj siminj kuma Anutu waeya menj mepeseen mugi. ¹² Anutu mepeseen munj kokaenj jegi, “Qaa ii onjanonj! Anutu gii mono kotumotue, asamararanj ano momakooto uutaa Toya koloojanj. Nonononj gii mepeseenj goma qabunaga jenj somariinkejonj. Anutunana, giinonj esunmumu ano ku-usunj Toya koloojanj. Nonononj kambanj so kaenj jenj kotiininj Toya ii tetegoya qaa laligonj uma laligowaa. Qaa ii onjanonj!”

¹³ Kaen mepeseen jegi Anutuwaa jotamemeya yonoononga monon kokaen jen qisin nono, “Ejemba maleku koriga taana mouma nanjuti, ii daan yononon? Ii mono dakanonga kan kaen ajoroon nanju?”

¹⁴ *Qisin nono kokaen meleema mube, “Oo somatana, niinon ii mende mobe geengodeen mojan.” Kaen meleema mube jotamemeya iinon kokaen nijoro mobe, “Kakasililin somataa biwianonga kougiti, iyononon mono ii kolooju. Lama meriaa sayanon opo malekugia songbano taaliro laligogi. ¹⁵ Kaana laligogitiwaajon ama Anutuwaa jinkaron duna jaasewan qen asaga gomantiina mepemepesee jigoyanon (tempel) laligon Anutuwaanon gawon men laligowuya. Kaen laligogi jinkaron dunanon raji, iinon mono opo kuuna mororongon koma turun onono laligowuya.

¹⁶ * “Kaen laligogi kamban monon nembanenewaa me apuwaa mende komuwuya. Weenon me iwoi geriawo monon mende jen koton onombaa. ¹⁷ *Kokaembaajon oyanboyan laligowuya: Lama merianon jinkaron jake biiwianon rama galen koma onoma unuano laaligo kotigaa apu gowoyaa jaayanon kemakebu. Anutu ano jaagianonga jaungia kuuya koto tegowaa.” Kian.

8

* **7:14:** Dan 12.1; Mat 24.21; Maak 13.19 * **7:16:** Ais 49.10

* **7:17:** Ond 23.1; Eze 34.23; Ond 23.2; Ais 49.10; 25.8

Lama merianon munjen aaso 7:na menjuranja.

¹ Lama merianon munjen aaso (siil) 7:na menjurama kotuno Siwe goman iikanon oton kuuya 30 minitwaa so goron qen ero. ² Kaen kolooro Siwe gajoba 7 Anutuwaa batanon nanjuti, ii injiibe mononon romon qaita mon (biugel) 7 ii borogianon onono.

³ *Ii injiibe Siwe gajoba mon asugin jinin oon-oombaa goul qambia men kan alata kosianon nano. Ejemba soraaya kuuya Anutuwaa qama kooligi iinon jinin alatanon ooro moronja unkoowayawo ii qamakooligiawo toroqen pumpunqon motoon uma Anutuwaanon kemakeja. Goul alata ii jinkaron dun batanon nanji, iinon mono iikawaa kosianon nano tosanon jinin ii mamaga oowaatiwaajon mugi. ⁴ Iinon jinin ii ooro iikawaa kaasoyanon mono Anutuwaa ejemba soraaya yonoo qamakooligiawo toroqen Siwe gajoba iwaa borononga waama Anutuwaa jaasewananon ugi. ⁵ *Siwe gajoba iikanon jinin qambi ii men alatanonga gere jeta mero jero qambi iikanon uuro saa qero namonon giliro kemero. Giliro kemero iikanonja gunparandambaa gujuya mamaga koloon gbingururun qaro. Oobili esungyawo asugigi kambanja kambanja nana mero. Kianj.

Gajoba yononon romon qaita mon uugi.

⁶ Siwe gajoba 7 romongia qaita mon (biugel) megiti, iyononon ii uubombaajon jojorigi.

* **8:3:** Aam 9.1; Eks 30.1, 3
19.16; Isa 11.19; 16.18

* **8:5:** Lew 16.12; Eze 10.2; Eks

⁷ *Gajoba mutuyanonj waama romonja qaita monj uuro. Ii uuro kombo (ais) kota ano gere bolanja ii konj kaanja koloonj sawo gajugogi monjonj ii maaro motoonj namononj kamaaro. Iikanonj geriawo kamaanj balononj qero namowaa bakaya karoonj ii gerenonj jedabororo. Duuyaa geria iikawaa bakagia karoonj ii gerenonj jedaborogi ano gbojoja senja tonggonja ii kuuya gerenonj jen jedabororo.

⁸ Gajoba woiya iinonj waama romonja qaita monj uuro. Ii uuro monjonj baanja somata gere jejeta tani kaanja (wolkeino) iwoi ii giliro kowenonj kemero. Kemenj kowe mero kowewaa bakaya karoonj iikanongga monjonj meleema sa kolooro.

⁹ Kaanjadeen Anutunonj kowewaa iwoiya kuuya mokolooro laligojuti, iikawaa bakaya karoonj yonoonongga monj ii komugi ano wango kuuya tuunj karoonj iikanongga tuunj monj ii jangonj tiwilaagi.

¹⁰ *Gajoba karoonjanonj waama romonja qaita monj (biugel) uuro. Ii uuro senjelao somata kiwa bolanj kaanja tani jen sombinongga tegonj kamaaro. Kamaanj koma namowaa apu gowoya ununj iikawaa bakaya karoonj iikanonja monj ano apu jaaya kuuya ii sokoma onono. ¹¹ *Senjelao iikawaa qata ii nombenj warabe kaambogawo. Nombenj warabe iikanonj kamaaro apuya apuya iikawaa bakagia karoonj ii meleema kaambogagiawo koloogi. Kaambogagiawo koloogitiwaajonj ama ejemba mamaganonj ii nenj komugi.

* **8:7:** Eks 9.23-25; Eze 38.22

* **8:10:** Ais 14.12

* **8:11:** Jer 9.15

12* Gajoba 4:ya iinon waama romonja qaita mon uuro. Ii uuro monnon ween jaaya ano koin jaaya yoroo asasagaraa bakagara karon ii qebugoro bakasasan umun koma tiiri. Kaaniadeen sengelao bakagia karon qebugoro meleema tiigi. Kawaajon ween kambanaa bakaya karonnanon tiiro pangaman mero. Kaaniadeen gomantiinaa asaganon toriro bakaya karonnanon tiiro.

13 Kaen kolooro eu uun tuu koon mon iima mobe kanakeewanon eu elelaon sombin biwianon koton kan kotakotagadeen qama kokaen jero, “Oo ejemba namonon laligojuti, Siwe gajoba karon yononon mono toroqen romongia qaita mon uuwombaajon anju. Romon karon iikawaa otongia mogi lombo kanjanawo karon koloowaati, iikawaajon mono qama wanjinjongon ‘Yei! Yei! Yei!’ jen saajen.” Kian.

9

Siwe gajoba 5:yanon romonja qaita mon uuro.

1 Siwe gajoba 5:ya iinon romonja qaita mon (biugel) uuro iibe sombinonga sengelao mon tegon namonon kamaaro. Kamaaro monnon omejiilan yonoo ron dusiita qaa iikawaa kii meria ii sengelao Toya muro. 2 *Ii muro omejiilan ron dusiita qaa iikawaa ununa mesuno iikanon songo songo tanururun jen kaaso kondundungon waamakeji, iikawaa so kondundungon waama ween jaaya esun haamo kaasonondeen sokondabororo. 3 *Kaaso iikawaa uutanonga naagisoya

* 8:12: Ais 13.10; Eze 32.7; Joel 2.10, 31; 3.15 * 9:2: Jen 19.28

* 9:3: Eks 10.12-15

ɲaagisoya mesaonɲ namononɲ kougi Anutunonɲ ku-usunɲ onono. Ku-usunɲ ii kuanɲkuanɲ yonoononɲ ku-usunɲ tani kaanɲa kolooro.

⁴*Ii onono Anutunonɲ kokaenɲ jen kotonɲ onono, “Ono mono namowaa iwoi tonɲonɲa gbojoja me gere kaanɲa ii mende tiwilaanɲ onombuto, ejemba wambusoongianonɲ Anutuwaanɲ munɲen aasogia qaa iyonogadeen mono menɲ bolinɲ onombu.” Kaenɲ jen kotonɲ onono. ⁵ Anutunonɲ ɲaagiso ii ku-usunɲ onono ejemba inɲigi koinɲ 5:waa so siimbobolo honombononɲa mende mogi. Siimbobolo ii kuanɲkuanonɲ eja kiro siimbobolo moji, mono iikawaa so. Siimbobolo kaenɲ mogito, Anutunonɲ anɲonɲ koma onono menɲ komunɲ onombutiwaa ku-usunɲa ii ɲaagiso yonononɲ mende menɲ eenɲ inɲigi. ⁶*Ejemba inɲigiti, iyonononɲ kambanɲ iikanonɲ komuwombaajanɲ koomu kana monɲgambuyato, koomu ii mende mokolonɲ komuwombaajanɲ amamaawu. Komuwombaajanɲ moma qenɲenɲ qewuto, koomuwaa kondomondoo Toyanonɲ mono monɲenɲ kembaa.

⁷*Naagiso inɲiibe yonononɲ hoos manjaqeqewaa-jonɲ akadamugiawo jojorinɲkejuti, mono ii kaanɲa koloogi. Wanɲgianonɲ iwoi mundaya goul kaanɲa konɲgiti, ii ila wage tanitani kolooro. Jaase-wanɲgianonɲ ejemba jaasewanɲ tani kaanɲa koloogi. ⁸*Naagiso yonoo wanɲ jugia ii gbala emba yonoo wanju kaanɲa kolooro. Naagiso jegianonɲ laion orowaa jeta kaanɲa kolooro. ⁹*Reenɲ malekugia ii aenɲ reenɲ kaanɲa kolooro. Enganɲgia qegi otonɲ

* **9:4:** Eze 9.4 * **9:6:** Job 3.21; Jer 8.3 * **9:7:** Joel 2.4 * **9:8:** Joel 1.6 * **9:9:** Joel 2.5

kolooro mobeti, ii kokaen: Hoos seiseiya yononon manjaqeqewaa kareya kareya horon lugun manjanon kengi gbingururun qamakeji, iikawaa so qaro.

¹⁰ Daagia ii kuanluan kaana jegiawo koloogi. Iyononon ejemba koin 5 kawaa so siimbobolo mobutiwaajon inigiti, iikawaa ku-usunanon mono naagiso yonoo daagianon ero. ¹¹ Naagiso yonoo kin pongia ii omejiilan yonoo ron dusiita qaa iikawaa gajobaya qata Tiwitiwilaa Toya. Ii Hibruu qaanon Abadon ano Griik qaanon Apolion.

¹² ‘Yei!’ qagi lombo mutuya kanjanawo ii kaen tegoro. Mobu, iikawaa gematanon ‘Yei!’ qagi lombo kanjanarawo woi ii mono toroqen kanagen koloowaota. Kian.

Siwe gajoba 6:yanon romonja qaita mon uuro.

¹³ *Siwe gajoba 6:ya iinon romonja qaita mon (biugel) uuro. Ii uuro Anutuwaan batanon goul alata eji, iikawaa ilia 4 iikanonga qa mon kolooro mobe. ¹⁴ Oton iikanon Siwe gajoba 6:ya romonawo iwaajon kokaen ijoro, “Anutunon gajoba 4 somongon gbadoon onoma apu gowoya somata qata Yufreitis kawaa kooronanon onoonoti, ii mono isama onomba.”

¹⁵ Anutunon gajoba 4 ii somongon onoma gbadonon rabutiwaa gbanigia, koinigia, weengia ano aua kambangia ii tororo arengon onono ragi. Yononon kambangia ii kan kuuro iikanondeen ejemba kantria kantria yonoo bakaya karoon ii unuwombaaajon jojorin rama kambangiaajon

* **9:13:** Eks 30.1-3

mambongi. Kawaajon Siwe gajoba 6:yanon ala-tanonnga qa moma iikanondeen kema gajoba 4 ii isama onono. ¹⁶ Aisma onono manjaqege tuun somata qatawo ii hoosgiawo asugin kagi. Niinon jangogia mobe 200 milyon kolooro.

¹⁷ Jaameleen unja iikanon eja hoos qaganon rama kagiti, iyonoo kaitanigia iibe kokaen kolooro: Reengia (totowaa aen reengia) ii gere jo osoga, asonja injanjonjonawo ano goota salfa gere jamo kaanja. Hoos yonoo kaitanigia injiibe wangia laion orowaa waja kaanja koloogi qaa oogianonga gere, kaaso ano jamo geriawo qata salfa ii kamaan karo. ¹⁸⁻¹⁹ Hoos yonoo qaa oogianonga gere, kaaso ano gere jamo qata salfa kamaaroti, iikanon mono ejembaya ejembaya unjuro. Hoos yonoo ku-usungia ii qaa oogianon ano daagianon ero. Daagia ii mokolen kaanja koloogi daa susugia ii jetawo. Daa susugia jetawo iikanon mono ejemba ooli kaanja onootinkeju. Lombo kanjanawo karon ii namowaa ejemba kuuya yonoo bakagia karon ii unjuro komugi.

²⁰ *Lombo kanjanawo iikanon ejemba tosaanja mende unugi komun toroqen laligogiti, iyononon kilen uugia mende meleengi. Angiaa borogianon iwoi men waegia men mepeseegiti, iikawaajon mende moma bolin aogi. Omejiilan ano tando lopion waegia men mepeseen onjo-ononja ii mende mesaogi. Tando lopion tosia ii goul, silwa me brons ainjon memetaga. Tosia ii jamo orasin me gere sogon memetaga. Kawaajon tando lopion iikanon iwoi iima mobombaajon me kema

* **9:20:** Ond 115.4-7; 135.15-17; Dan 5.23

kawombaajon amamaankeju. Kilen ejembanon ii mende mesaogi.

²¹ Kaanagadeen ejemba unugi koomuya me sei suuqanqoron hamogege ii mende mesaogi. Ii toroqen ama men serowilin angi ano iwoi lan yongoro men laligogi. Iikawaajon uugia mende meleengi. Kian.

10

Siwe gajoba ano tere pipipipiiya melaa

¹ Kawaa gematanon Siwe gajoba ku-usuna qeequuya mon iibe Siwenonga koosunon esuun muro kamaaro. Wana marilolonon liligon ero. Jaasewana ween jaaya kaana kolooro kanawoita ii tando gere bolangarawo woi kaana jen nano.

² Borianon tere pipipipiiya melaa mero qeetuna kolooro. Kania dindina kowenon riin kania qania ii namonon riin nano. ³ Kaen nama laion oronon gbuu gbororo qamakeji, qata mono iikawaa so kotakota qaro. Qaro gunparandambaa gbingururun 7 iyononon mono meleema gbuu gbororo qan qaagia qagi mobe.

⁴ Gunparandambaa gbingururun 7 iyononon qama qaagia jegi mobeti, niinon ii mono iikanondeen papianon oomambaajon ambe. Tere oomambaajon ambeto, qa mon Siwenonga mobe qaa kokaen nijoro, “Gunparandambaa gbingururun 7 qaa jejuti, ii mono geenqodeen olon mona ewa. Ii mende oowa.”

⁵ *Siwe gajoba kania kowe ano namo qagara-non riin nano iibeti, iinon boria dindina metaama

* **10:5:** Eks 20.11; Dut 32.40; Dan 12.7; Aam 3.7

Siwenon baagen ano. ⁶ Jojopan qaa jemambaa-jon boria kaen ama ii jen kotiin ano. Monon Siwe, namo, kowe ano iwoi kuuya iikanon eji, ii mokoloon nama kamban so tetegoya qaa kotiin laligon ubaati, mono iwaa qatanon jo-jopan qaa kokaen jero, “Anutunon mono kamban mombo mende qen koriro ubaa. ⁷ Kaen qaagoto, Siwe gajoba 7:nanon romona qaita mon (biugel) uuro otona mobuti, kamban iikanondeen Anutuwa qaa aren aasangoyanon mono honawo koloowaa. Gejatootoo ejemba Anutuwa gawona men laligon kougi yonoojon Buna qaaya awaa jen inisaama onono moma kouma laligogiti, Buna qaa iikawaa so ii mono uulanawo honawo koloowaa.”

⁸ *Kawaa gematanon qa mon wala Siwenonga mobe qaa jeroti, iikanon mono dunanon mombo qaa jero kokaen mobe, “Siwe gajobanon kowe ano namo qagaranon riin nama tere pipipipiiya mero borianon qeetuna eji, ii mono kema mewa.”

⁹ Kaen moma Siwe gajobawaanon kema tere pipipipiiya melaa ii nombaatiwaajon qisiwe. Qisiwe kokaen nijoro, “Ii mono men newa. Nena tomenanganon kemen meleeno gubeso guwaato, buuganon ii moron apuyaa aina kaana koloowaa.”

¹⁰ Kaen nijoro tere pipipipiiya melaa ii iwaa borononga men newe. Newe buunanon moron apuyaa aina kaana kolooroto, gogowe tomenanon kemero meleeno gubeso nuro. ¹¹ Kaen nuro niinon qaa kokaen mobe, “Gii mono dunanon mombo Anutuwa gejatootoo qaaya qaaya jen sein laligowa. Kantria kantria ano

* **10:8:** Eze 2.8–3.3

bensakon isia isia qaa tani jejegiaa so laligojuti, mono iyonoo ano iyonoo kin pongia yonoo gejatootoo qaagia ii waladeen jen laligowa.” Kian.

11

Anutuwaa jotamemeya woiyanon qaaya nanjon jeri.

¹ *Kaen nijoro moma nambe Siwe gajoba iikanon keda aambaa gere goronja bowo kaanja ii noma kokaen jen koton nono, “Gii mono waama kema Anutuwaa jiwowon jigo ano iikawaa siimolon alataya ii keda aambaa gere goronja (rula mesa) kanon soya ama weengowa. Kaanagadeen iikanon uma Anutu mepeseen qamakooligia amakejuti, mono ii gosin jangogia weengowa.

² *Jiwowon jigo soya ama kanon somben seleenjena ii mono uugun mesaowa. Ii waba kantri yonoojon ama onongi ero yononon siti toroya ii koin 42 kawaa so riin kema kankebu. Kawaajon somben seleenjena soya ii mende weengowa.

³ Niinon jotamemewoina wasin oroma qaana nanjon jewaotiwaa ku-usuna ama orombe asugi-wao. Asugin wosobiriwaa maleku sokosaare kaanja men aon liligon (gbakon osoga arin) ween boria 1,260 kawaa so gejatootoo qaa gawon men laligowao.”

⁴ *Oil gere woi ano lambe dun raraya woi namowaa Pombaa batanon nanjaoti, ii mono meleema kamaan asugin dangunu kaanja nama noo kaniaana nanjon jen laligowao. ⁵ Monjon

* **11:1:** Eze 40.3; Zek 2.1-2

* **11:2:** Luuk 21.24

* **11:4:** Zek

4.3, 11-14

me monnon urun mizimizi ama oromambaajon moji een, gere bolananon mono buugaranonga kamaan kereurugara onjoro tiwilaankebuya. Monnon me monnon urumambaajon moji een, ii mono kana kaaniadeen iikanon qeri komuwaa.

⁶ *Sombimbaa koosuya somongowaotiwaa ku-usunja ii yoroonon ero gejatootoo qaa jen sei-waoti, kaman iikawaa so kon mende kiwaa. Ku-usungaranon apu jaaya kuuya kaaniadeen sokono iikanon saanon apu kuuya meleenji sa koloowuya. Kaaniadeen ku-usungaranon uuta ejiwaajon ama siingaranon jewaatiwaa so saanon jegi lombo kanjanawo kania kania koloon namo men bolin ejemba ununkebuya.

⁷ *Anutuwaa qaaya nanjon jen tegori omeji-lan yonoo ron dusiita qaa iikanonja jennemba monnon waama manja qen oroma haamo ama ururo komuwao. ⁸ *Komuri qamogara siti qabunayawowaa kana somatanon oromesaogi lan ewao. Siti iikawaa qata aasangoya ii Sodom ano Iijipt qamakeju. Pongara Jiisas ii kaanagadeen iikanon maripoonon qegi komuro. ⁹ Qamogaranon lan eri ejemba kuuya ii iriimake-buya. Balonon ron koma orombombaajon jegi anjon kombuya. Kaen een lan eri ejemba kantria kantria, tuunja tuunja, bensakon isia isia qaa tania anja anja jenkejuti, iyononon qamogara ii ween karoon ano bakaya mon kawaa so un irigigiigi.

¹⁰ Gejatootoo eja woi yoronon ejemba namo qaganon laligojuti, ii uu kuun ononi iikawaa-

* **11:6:** 1 Kin 17.1; Eks 7.17-19; 1 Sml 4.8 * **11:7:** Dan 7.7, 21;

Ais 13.5-7; 17.8 * **11:8:** Ais 1.9-10

jon siimbobolo hononja mende mokoloon laligogi. Kawaajon komuri qamogara iriimakebuti, kamban iikanon mono otokorian maama rendun oron nej korisoro ama iyangia kalen kania kania angun aogi kema kawaa. ¹¹ *Ween karoon ano bakaya mon ii tegoro Anutunon buu aason sewangaranon uuro kemero gbilin waama konanani. Waama nani ejembanon iriima riimburatin jenenjia ororo sombugia mogi. ¹² *Konanani Siwenonga qa kotakota mon kokaen qama irijoro, “Oro mono kokaen waabao!” Kaen irijoro moma koosu uutanon waama Siwenon uri kereurugaranon een iriima newogia tegoro nanji.

¹³ *Kanagaranon namo mesaon uri kamban iikanondeen nan tania soosooya men siti bakaya 10% (bakaya tenonga motoongo) kawaa so kuma qenjanjango kamaaro. Kamaan ejemba 7,000 kawaa so unuro komugi. Ejemba mende komugiti, iyononon ii iima riimburatin sombugia moma Siwewaa bena Anutu ii ku-usunaa mepe-seen mugi qabunayawo kolooro.

¹⁴ ‘Yei!’ qama wanjinjina woiya kanjanawo ii kaen tegoroto, mobu, qama wanjinjin yei qa karonjaa honanon mono uulanawo koloon qagianon ubaa. Kian.

Siwe gajoba 7:nanon romonja qaita mon uuro.

¹⁵ *Siwe gajoba 7:nja iinon romonja qaita mon (biugel) uuro. Ii uuro Siwenon qaa kotakotagadeen amin mogi qagia mobe kokaen jegi,

* **11:11:** Eze 37.10 * **11:12:** 2 Kin 2.11 * **11:13:** Isa 6.12;
16.18 * **11:15:** Eks 15.18; Dan 2.44; 7.14, 27

“Ayo, ananaa Ponana ano iwaa Hamoqege Toya Kraist yorononj mono namo kuuya galenj koma onombaotiwaaw ku-usunja ii kuuya bunja qen ao-jao. Iinonj mono kambanja kambanja galenj koma onoma laligowaa, ee-aa-ee. Galenkonkonanonj mono kamban monononj mende tegowaa, ee-aa-ee.” ¹⁶ Kaen jegi mobe Anutuwaaw jotamemeya 24 Anutuwaaw jaasewananonj jinkaronj dungianonj rajuti, iyonononj mono kamaanj usugonj Anutu waeya menj mepeseen mugi. ¹⁷ Mepeseen munj kokaen jegi,

“Oo Pon Anutu ku-usun kuuyaa Toya, giinonj mono laligonj kouma kamban kokaamba laligojan.

Giinonj ku-usunja uuta menj kanainj namo kuuya galenj koma onoma kinj ponjiaga koloonj laligowaga.

Kawaajonj nonononj mono mepeseen dangisen jen gonjon.

¹⁸ *Waba kantria kantria yonononj iringia soono kazi ama goma laligogito, goo kazi kambanganonj mono ketada koi kaananonj kanj kuun eja.

Giinonj kamban kokaamba koomuya yonoo qaagia gosin jen tegon onombaga ano geennga ejembauruga tawagia onombaga.

Gejatootoo ejemba ano ejemba soraaya tosaana goo gawonga menj laligogiti ano uuta kamaanqegeta goo qaganonj tiwilaawabotiwaajonj keegia moma laligogiti, ii mono tawagia onombaga.

* **11:18:** Ond 2.5; 110.5; 115.13

Kaanagadeen tosiyanon ejemba unun kantri kondeema laligogiti, ii mono kondeema onombaga.” Kaen mepeseen jegi.

¹⁹ *Kawaa gematanon Siwenon aantano Anutuwaa mepemepesee jigowaa (tempel) naguyanon tano iibe jigo uutanon Anutuwaanon soomonngo aren bokis akadamuyawo iikanon ii-iita ero.* Siwenon aantano kamban iikanondeen oobili ano gunparandan gbingururun qaro mobe. Otona otona ii mobe nan men kon rombun giliro kombo (ais) kota somasomata kamaagi. Kian.

12

Emba ano jewenan wana iliawo

¹ Siwenon aiwese somata damuyawo mon kokaen asugiro iibe: Emba mon ween jaayanon malekuya kolooro koinon kana tamboya baatanon asairo sengelao 12 ii ila wage kaana wananon kongi kokobilibiligiawo ragi.
² Koroyawo laligon mera memetaa kambananon dodowiro bimooro masu qero siimbobolo moma qa gigilaaro.

³ *Kawaa gematanon aiwese mon Siwenon kokaen asugiro iibe: Jewenan nemuna iliawo (dragon), mundaya oso popolan, wana 7 ano ilia 10. Wana 7 iikanon ila wage 7 kongi raro.

⁴ *Jewenan nemuna iikanon daayanon sombin qewagon sengelao iyonoononga bakaya karon

* **11:19:** Isa 8.5; 16.18, 21

* **11:19:** Anutuwaanon jojopan qaa 10 ano jenkoto tosaan ii jamo ilananon on bokis iikawaa uutanon angi raro galen komakeju.

* **12:3:** Dan 7.7

* **12:4:**

Dan 8.10

horonj giliro namononj kamaagi. Kamaagi emba iyanja mera memambaajonj anoti, iwaa batanonj nano. Kaenj nama meria mewaati, ii iikanondeen gogomambaajonj moro.

⁵ *Emba iikanonj mera ejaga mero. Iinonj kantria kantria kuuya aenj taa gbarunonj galenj koma onjoma laligowaa. Embanonj mera meroti, gajobanonj ii mono iikanondeen uulanawo menj kema Anutuwaajinjonj dunj kooronjonj ano.

⁶ Iikanonj ano embanonj anodeen mesaonj kok koma keno. Anutunonj emba ii weenj 1,260 kawaa so balonj qararankonjonjonj kalanj koma mugilaligowaatiwaajonj gomanj miri monj mozonjonjgoroti, iikanonj kok ama keno.

⁷ *Siwe uutanonj manja junoo kokaenj aogi: Siwe gajoba wanja Maikel ano iwaa gajobauruta yonjononj jewenanj nemunja tuarenjenj ama ii ano iwaa gajobauruta yonowo aogi. ⁸ Aonj jewenanj nemunja ano iwaa gajobauruta yonoo esungianonj mende sokono haamo mende ama onjoma gomanja mesaonj Siwe uutanonj toroqenj laligowombaajonj amamaagi. ⁹ *Amamaagi jewenanj nemunja iliaawo ii mono konjoma Siwenonja otaagi. Jewenanj nemunja iikanonj monowaa monoyanonga mokolenj koloonj Iiw (Eewa) manambato menj muro. Qata monj Kilenjaa Toya ano Satan. Iinonj kantria kantria kuuya kuunj onjono jinjaunj kema laligogiti, ii ano iwaa gajobauruta ii mono iwo Siwenonja konjoma hagonj onjonji namononj kamaagi.

* **12:5:** Ais 66.7; Ond 2.9 * **12:7:** Dan 10.13, 21; 12.1; Juud 9

* **12:9:** Jen 3.1; Luuk 10.18

10 *Kamaagi Siwenon qa somata monjon kokaen jero mobe, “Selenon kuukuu Toyanon asaga gomantiina Anutunanaa batanon nama uumeleen alaurunana jenonkuukuu qaa jen onoma laligoroti, ii mono yakarin hagon mugi seleenjen kamaaro otokorian maajon. Ananaa Anutunananon mono kamba kokaamba ejemba hamo qen onoma ku-usunaa qaganon galen koma onono bentotonaa honanon mono kolooja. Hamoqege Toyaa esunmumuyanon mono koloodaboroja. 11 Iinon momalaari alaurunana qanon ama onoma laligoroto, Toya ii kokaen haamo ama mugi: Lama meriaa sayanon ii hamo qen onono kotiin Buna qaa honabona nanjon jen sein laligogi. Kaana laligon jojorin selegia togon bon nama manja qen haamo anji.

12 “Kawaajon Siwe gomanon laligojuti, ononon mono korebore aisoon otokorian maama laligowu. Kaana laligowuto, namonon ano kowenon laligojuti, onono mono lombo kanjanawo bosimbutiwaajon mono ‘Yei!’ jen saajen. Kilenaa Toyanon lugun kamaan riin onoonon kan gawon meme kamba torodaamon ero mojiwaajon mono kazi somata amakeja.”

13 Jewenan nemuna iliawo yakarin hagon mugi namonon kamaaroti, ii iima asarin emba mera meroti, ii kazi ama mun otaaro. 14 *Otaaroto, embanon kok kono Anutunon tuu somataa engana woi muro kanon elelaon uulanawo keno. Anutunon balon qararanonkonan iwaajon goman miri mon mozozongoroti, mono iikanon keno.

* 12:10: Job 1.9-11; Zek 3.1 * 12:14: Dan 7.25; 12.7

Iikanon kema asanjon laligoro gbani 3 ano bakaya mon ii kalan koma mug mokolenon ii mende mokoloon qelanjin mewaa. ¹⁵ Embanon elelaon keno mokolembaa irina soondabororo qaa ootanonga embawaa gematanon apu gboulufurugoro apu gowoya kolooro. Apu iikanon emba ii kisama men somonjon mubaatiwaajon moma kaen furugon lono.

¹⁶ Kaen lonoto, namonon emba ii ilaan mun riirorolon kolooro. Jewenan nemunanon qaa ootanonga apu furugoro apu gowoya kolooroti, iikanon monolon iikanon kemen jugon qaono.

¹⁷ Kaen kolooro jewenan nemunaa irina emba kawaajon ama soono mesaon emba iikawaa gbiliuruta tosaana qetama manja qen onomambaajon keno. Gbiliuruta yononon Anutuwaajopon qaa ten koma Jiisaswaa Bunja qaa pondan nanjon jen seinkejuti, monon iyonowo karen aowombaajon keno. ¹⁸ Aowombaajon kema kowe sakasinanon keuma nano. Kian.

13

Jenjemba kowenonga kouro.

¹ *Kawaa gematanon jenjemba mon ilia 10 ano wana 7 ii kowenonga kouro iibe. Ila 10 iikanon ila wage 10 kongi ragi ano wana motomotoon iikanon qa mepaqepaegiawo oogita ero.

² *Jenjemba ii iibe kokaen kolooro: Kaitania ii oro somata qagara lepaad ano taiga iyoroo tani kaana kolooro. Kana boriaa silia ii

* **13:1:** Dan 7.3; Ais 17.3, 7-12 * **13:2:** Dan 7.4-6

bea orowaa sili kaanja kolooro. Qaa oota ii laion orowaa qaa oota kaanja. Jewenan nemunanon esuja, jinkaron duna ano ejemba galen koma onombaatiwaa ku-usuja uuta ii jenjemba muro. ³ Muroto, waja mon ii wiji kotiga monon kiro komumambaa anoto, wijianon misiro lopogadeen raro. Namowaa ejemba korebore yononon aarun jenjemba ii gematanon otaan kenji. ⁴ Otaan kema jewanen nemunaa waeya men mepeseen laligogi. Ku-usun kaanja ii jenjemba murotiwaajon ii ano jenjembawaa waeya kaanjadeen men mepeseen kokaen jegi, “Moronon jenjembawaa so koloona? Moronon ii tuarenjen ama mun iwo aomambaajon kotinaga?”

⁵ *Kaen jegi Satanon jenjembawaa qaa oota sololooro kotiin jaba-arambaran qaganon mepaqepae qaaya lansa jen laligoro. Anutunon Satan mende angon kono mepaegomambaa ku-usuja ii koin 42 kawaa so en mubaatiwaajon jen tegoro. ⁶ Ii jen tegoro qaa ootanon aantano Anutu mepaegon laligoro. Anutu waa qata, Siwe gomanano Siwe uutanon laligojuti, ii kuuya mono mepaqepae ama onoma laligoro. ⁷ *Kaen laligoro Satanon ejemba soraaya tuarenjen ama onomambaa ku-usuja muro yonowo manja aon haamo ama onono. Haamo ama onono Satanon ejemba isigia kuuya tuungiaa so, qaa tanigiaa so ano kantrigiaa so ii mono jenjembawaa borianon ama onono.

⁸ *Ejemba korebore namonon laligojuti,

* **13:5:** Dan 7.8, 25; 11.36 * **13:7:** Dan 7.21 * **13:8:** Ond 69.28

iyononon mono jeɲnembawaa waeya men mepeseen laligowuya. Anutuwaa ejemba solanɔ qagia Siwe gomanon papianon oogita eji, iyononondeen mono jeɲnemba ii mende mepeseewuya. Monowaa monoyanon Anutunon Siwe namo mokolon oronoti, kaban iikanon kanain qagia ii laaligo kotigaa papia iikanon on laligon kougi. Laaligo papia ii Lama meria qegi komuroti, iwaa bunaga ero galen komakeja.

⁹ “Mononon gejiawo laligoji een, iinon mono qaa koi geja ama moma kotowa! ¹⁰ *Mon kapuare mirinon kembraatiwaa so kolooji, iinon mono iikanon kembaa. Mon manjawaa soo somatanon uugi komuwaatiwaa so kolooji, iinon mono kaen komuwaa.* Kawaaonon ejemba soraaya, ononon mono kaparan koma lombo men mokosingon pondan moma laarin laligowu.” Kian.

Jeɲnemba mon namo uutanonga kouro.

¹¹ Mombo iibe jeɲnemba mon namo uutanonga kouro. Ii ilia woi Lama meriaa ilia kaanaga kolon qaaya ii jewanen nemunɔ ilia wononon jeroti, mono kaaniadeen jen laligoro. ¹² Iinon kouma alia mutuyaa jotamemeya kolon kusunɔ kuuya men iikanon iwoi kuuya aliaa jaanon ano. Kaanɔ ano namo ejemba kuun sololon onono aaron alia mutuyaa waeya men mepeseegi. Jeɲnemba mutuya ii wiji kotiganon

* **13:10:** Jer 15.2; 43.11 * **13:10:** Tosianon qaa ii kokaen meleenju: Mononon manjawaa soo somata (bainat) kanon tosaanɔ unuuro komuwuti, tosanon mono iyanɔ ii soo kaananon uugi komuwaa.

kiro komumambaaon anoto, misiri ro lopoyadeen raro.

¹³ Jenemba woiya iion angolet somata tania kania kania mero. Mon meroti, ii gere bolanon sombinonga kamaan namonon kan jero ejembanon ii jaagianon iigi. ¹⁴ Anutunon Satan mende angon kono ku-usun muro jenemba mutuyaa jotamemeya koloon iwaa jaanon angolet kania kania men laligoro. Iikanon mono namowaa ejemba tiligon onono jinjan ama soogi. Soogi kokaen kuun jen koton onono, “Ono mono jenemba mutuyaa unaya sogon kuugi nano goda gen mun laligowu. Jenemba mutuya ii manjawaa soo somatanon (bainat) uugi wiji kiro komumambaa so kolooro, kilen gbilin laligoji, mono iwaa unaya kuuwu.”

¹⁵ Kaen angi Satanon ku-usun jenemba kanagen muro tando lopion ii men gbilin muro kanin buu aason ano. Kaanagadeen jenemba mutuyaa unaya men letono eja qaa jen ejemba kuun onono kokaen kolooro: Daen yononon tando lopion iikawaa waeya mende men mepeseegiti, ii mono kuuya unugi komugi. ¹⁶ Jenemba kanagenanon ejemba korebore kokaen kuun onoma injoro, “Ono mono jenemba mutuyaa mungen aasoya ii jaasewangianon me boro dindinganon men mokotaawu.” Kaen injoro iyangiaa gawongia menkejuti ano togiaa welen een genkejuti, ejemba qaqabunayawo ano wanaya, somata ano melaa yononon mono korebore mungen aasoya ii men boro dindigia me wambusoonganon

mokotaagi.

¹⁷ Daen yononon jejnembawaa qata me qataa jangoya selegianon mende men laligogiti, iyononon nembanene iwoi stuanon me maaketnon sewana mewombaajon me ambombaajon amamaagi.

¹⁸ Qaa koi moma asariwombaa momakootoya ii kokaen: Monon momakootoyawo laligoji, iinon mono jejnembawaa jangoya weengowa. Jangoya ii balon ejawaa jangoya kolooja. Aaso jangoya ii 666. Kian.

14

Lama meria ano kanagesouruta 144,000.

¹ *Kawaa gematanon uun Lama merianon Zaion baananon nano iibe. Iwo kanagesouruta jangogia 144,000 ii motoon nangi Lama meriaa qata ano iwaa Manaa qata ii kuuya yonoo wambusoongianon oo-ootaga ero injiibe.

² Iikanondeen mobe Siwenonga oton mon apu somata sianon giliro kemen kuun qamakeji, kaana kolooro. Ii gunparandan gbingururun somata qajiwa otona iikawaa tanijaen kolooro. Otona ii gita kulele mamaga qegi otona koloonkejiwaa so mobe.

³ Anutunon ejemba 144,000 ii namononga sewangia men unuanoti, iyononon mono Anutuwaa jinkaron dun batanon kouma ben jawina 4 ano jotamemeya wana 24 iyonoo jaasewangianon nama rii donogoga qagi. Kuuya yononon iyangiaa riigia qagi seleenjen yononon ii kuma aowombaajon

* 14:1: Eze 9.4; Ais 7.3

amamaagi. ⁴Yononon ejemba qaita mon koloon laligon kougi. Mende tiloon soraaya laligowom-baajon iyangia galen koma aon emba yonowo jewon mende mokoloon laligogi. Lama merianon dakanon kema kankeji, iyononon mono ii otaan iikawaa so kema kankeju. Anutunon ii ejemba batugianonga sewangia men metogon unuano Anutu ano Lama meria yoroo yambugara dologa kolooju. ⁵*Yonoo jegianon qaa qolonmolongoya mon mende mokoloogi koposowaa qaagia qaa soraaya laligon kougi. Kian.

Siwe gajoba karoon yononon qaagia jen elelaogi.

⁶Kawaa gematanon Siwe gajoba mon iibe sombin koton kanakeewan elelaoro. Iinon Oli-gaa Buna konkongon* men kan balon ejemba yonoojon jen asarimambaajon karo. Ejemba ii tuungiaa so, benesakon isigiaa so, qaa tania je-jegiaa so ano kantrigiaa so balon sokoma rama kenjuti, mono kuuya iyonoojon jen seimambaa-jon karo. ⁷Kan kotigagadeen silama kokaen qaro, “Anutunon ejemba gosin jen tegon onombaatiwaa kambananon mono torin dodowija. Kawaa-jon onon mono Anutuwa jeta uuguwomboti-waajon keegia moma mepeseen qabunaya men seiwu. Monon siwe, namo, kowe ano apu jaaya mokoloon ononoti, mono iwaa waeya men mepeseen laligowu.”

* **14:5:** Zef 3.13 * **14:6:** Pon ben konkongon Toyaanon Buna qaa towoya ii konkongon. Ii monowaa monoyanonga kanain tetegoya qaa en ubaa.

⁸ *Kaen qaro iwaa kanianon Siwe gajoba alia mon mutuya otaan kan kokaen qaro, “Babilon siti somata ii meleeno kemerota eja. Babilon emba qabunayawo iikanon mono serowilin ama iikanon kantri kuuya men tiloon onono sokono. Iinon wain apu kaana newutiwaajon onono uugia sooro uusoosoo koloon laligogi. Kaana koloon laligorotiwaajon Anutuwa irina soono kazi ama jero siti qabunayawo ii mono kondeengi meleeno kemerota eja.” Kian.

⁹ Kaen qaro iwaa kanianon Siwe gajoba karonanon orotaan elelaon kan kotigagadeen silama kokaen qaro, “Monon jenjemba ano iwaa unayaa waeya men mepeseen mungen aasoya angon koma wambusoonanon me borianon men mokotaaji een, ¹⁰ *iinon mono kaanjadeen Anutuwa irinsoonon ii wain apu kotiga kaana nen mobaa. Anutunon wain apu ii apu toonawo mende mindirin wain kotiga toongadeen irinsoononaa qambinon maaro raji, iinon mono ii newaa. Ii nen Siwe gajoba toroya ano Lama meria yonoo baagianon nano salfa jamowaa gere bolananon ooro siimbobolo hononon mende moma laligowaa.

¹¹ *“Iikanon onoro siimbobolo hononon mende moma laligowuti, iikawaa kaasoyanon mono kamban so tetegoya qaa waama umakebaa. Ejemba jenjemba ano iwaa unayaa waeya men mepeseenkejuti, iyononon mono asaga goman-tiinon senjon moma laligowu. Monon mungen

* **14:8:** Ais 21.9; Jer 51.8; Ais 18.2 * **14:10:** Ais 51.17; Jen 19.24; Eze 38.22 * **14:11:** Ais 34.10

aasoya angon koma selianon men mokotaaji, iinon mono selianon ororo qenjen qen haamo memambaajon amamaan laligowaa.”

¹² Kawaajon ejemba soraaya Anutuwaa jojopan qaaya ten koma otaankejuti, ononon mono kaparan koma lombo men mokosingon Jiisas pondan moma laarin laligowu.

¹³ Kawa gematanon Siwenonga qaa mon mobe kokaen nijoro, “Gii mono tere kokaen oowa: Ejemba Pombo qokotaan nama kaban kokaamba kanain komuwuti, iyononon mono oyanboyan koloowuya. Un Toroyanon qaa kitia ii metogon ‘Qaa ii onanon,’ jeja. Yononon gawon kotiga men qenjenmanjen moma kan laligogi tegoro gawongiaa hona kolooro Siwe Toyanon sundugia moro sokono iikawaajon korisoro onono rama haamo men bonjon laligowuya.” Kian.

Balombaa nene morian hona mewutiwaa kamban

¹⁴ *Kaen nijoro uun koosu taana iibe iikawaa qaganon mon kaitania Siwe gomambaa Eja hona kaana iinon raro. Ila wage goulon memeta ii wananon raro borianon soo kaapengoya jetawo men raro. ¹⁵ *Ii iibe Siwe gajoba monon mepemepesee jigongga (tempel) asuganon kouma koosu qaganon raji, iwaajon qaa kokaen jen kotakotagadeen qaro, “Namonon morian hona momogoro hona mewutiwaa kambananon mono kolooja. Kawaajon giinon

* **14:14:** Dan 7.13 * **14:15:** Joel 3.13

mono sooga kaapengoya men gawonon kema iikanon namowaa morian hona ii koton men kululuuwa.” ¹⁶ Koosu qaganon raji, iwaajon kaen qaro sooya kaapengoyanon namonon gilin gawombaa morian hona koton men kululuuro.

¹⁷ Ii men kululuuro Siwe gajoba monon Siwewaa mepemepesee jigononga (tempel) asuganon kouro. Iinon kaanagadeen soo kaapengoya jetawo mon men kouro.

¹⁸ Kouro Siwe gajoba karononan Siwewaa alatawaa gere galen ano alata ii mesaon kouro. Kouma kotakotagadeen qama Siwe gajoba soo kaapengoya jetawo men nanoti, ii kokaen ijoro, “Giinon sooga kaapengoya jetawo ii mono men gawonon kema iikanon balombaa wain kanjena kanjena ii kotowa. Kanjen iikawaa kota mono momogon yagon raju.”

¹⁹ Kaen ijoro sooya kaapengoya namonon gilin namowaa wain kasa hona ii kotogon men kululuun Anutuwa wain juu somata iikanon rijjaawutiwaajon giliro. Wain juu ii Anutuwa irinjonsoonaa kaisareya kolooja.[†] ²⁰ *Wain bagen hona ii siti seleengenanon kananon riin rijjaagi sayanon wain juu somataa qaa ootanon kouma kokon tani kaan lansen waama kouma apu gowoya kolooro. Sa iikawaa diina ii wan miita ano bakaya mon kolooro. Hoosnon iikanon riin keno qaa ootanon kouro hoos qawayaa kasianon samoriro. Diina kaen kolooro koriga 300 kilomiita kawaa so kolooro. Kian.

[†] **14:19:** Anutuwa irinjonsoonaa ii wain juu somatanon rijjaagi uutanon olomoodaborowaa. Aisisaan 19.15 ii iiba. * **14:20:** Ais 63.3; Seru 1.15; Ais 19.15

15

Siwe gajoba 7 ano lombo kanjanawo 7.

¹ Kawaa gematanon siwe uutanon uun angoleto somata mon kolooro iima kokaen walingowe: Siwe gajoba 7 ii lombo kanjanawo (plague) 7 men nanngi. Ejemba singisonngogiaajon Anutuwaa irina soono jen tegon irona meleeno lombo kanjanawo qagianon uro mogi uutanon olomooro qaagianon komuwaa. Kawaajon qagia lombo kanjanawo konoga 7 qagi.

² Ii iima iwoi bilibiliawo kowe kaana iibe gere bolanawo melokanjin ero. Iikawaa kooronanon Anutuwaa ejemba nanngi injiibe. Yononon haamo ama jen nembawaa qaaya mende ten koma unayaa waeya mende men qataa jangoya selegianon mende analin angon koma laligogi. Anutunon ii motomotoon kulele onono men nanngi. ³ *Iikanon nama Anutuwaa gawon meme eja Mooseswaa rii ano Lama meriaa rendun ii kokaen qagi,

“Oo Pon Anutu ku-usun kuuyaa Toya, giinon angoleto somasomata damuyawo amakejan.

Giinon kantria kantria ii kin pon ama onona nanamemengaa kania ii dindina ano hona toon kolooja. Kawaajon Anutu qaita mon koloon laligojan.

⁴ *Oo Pon, goonon nanamemenga dindina ii mono asuganon asugiro mojon.

* 15:3: Eks 15.1 * 15:4: Jer 10.7; Ond 86.9

Kawaajon kantri kuuya yononon kan goo waega men mepeseen gomakeju.

Giinon geenodeen toroya koloojan. Kawaa-jon ama moronon goojon toroko mende monaga? Kuuya nononon goo qabunaga men sein mepeseenkejon.”

⁵ *Kawaa gematanon uun iwoi kokaen iibe: Siwewaa mepemepesee jigowaa (tempel) naguyanon tano iikawaa uutanon Anutu dangunuyaa opo sel jigoyanon nano iibe.

⁶ Mepemepesee jigo iikanon Siwe gajoba 7 lombo kanjanawo 7 men nangiti, iyononon kamaan asuganon kagi. Malekugia tualalakota bilibiligiawo mougi opo jokan mankiilaya goul yawo ii iin kasa kaan basamongianon embaan aon nangi.

⁷ Yononon kagi ben jawin 4 yonoononga monon goul qambi 7 onono Anutu waa irinsoononon qambi ii qaa ootanon kougi. Anutu irin sooji, iinon laligon kouma laligoja ano tetegoya qaa laligon ubaa. ⁸*Qambi ii onono Anutunon asamararan ano kuusun qendeeno iikawaajon kaaso pumpunon mepemepesee jigo (tempel) saa qero monon Siwe jigo ii uu-uutaa so mende kolooro. Siwe gajoba 7 yononon wala qambigia maagi lombo kanjanawo 7 asugin honawo koloowaati, iikawaa gematanon saanon mombo ubuya. Kian.

16

* 15:5: Eks 38.21

* 15:8: Eks 40.34; 1 Kin 8.10-11; 2 Hist 5.13-14; Ais 6.4

Qambi 7 maagi Anutuwaa irinjonsoonjanon asugiro.

¹ Mepemepesee jigo (tempel) uutanonga qa somata mon asugiro Siwe gajoba 7 yonoojon qaa kokaen jen kotooro mobe, “Onjo kema Anutuwaa irinjonsoonjanon qambi 7 qaa ootanon kouma eji, iikawaa honjia mono namonon maabu.”

² *Siwe gajoba mutuyanon mesaon kema qambiaa hona ii namonon maaro. Maaro wiji arokuukuuyawo siimbobologia tania soosooya ii qaa qootogo ejemba yonoo selegianon asugiro. Ejemba jen nembawaa munjen aasoya selegianon men unayaa waeya men mepeseegiti, mono iyonoo selegianon asugiro.

³ Gajoba woiya iinon mesaon kema qambiaa hona ii kowenon maaro. Maaro kowenon meleema sa kolooro. Mono eja qegetaa saya kaana kolooro. Kaen kolooro kowe uutanon iwoi kuuya laaligogiawo laligojuti, ii kuuya komudaborogi.

⁴ *Siwe gajoba karonjanon qambiaa hona ii apu gowoya ano apu jaaya kanon maaro meleema sa koloon sokono. ⁵ Kaen kolooro Siwe gajoba apu galen komakeji, iinon qaa kokaen jero mobe, “Oo Anutu toroya, giinon qaa gosin kokaen jen tegona lombo koi asugijiwaajon dindina koloojan. Mono solana laligon kouma laligojan. ⁶ Yononon goonon ejemba soraaya ano gejatootoo ejemba unun laligogi sagianon maaro. Giinon ii unugitiwaa irona meleema sa onona negiti, ii

* 16:2: Eks 9.10 * 16:4: Eks 7.17-21; Ond 78.44

mono sogianon ana qagianon uro. Kawaajon Anutu giinon dindinagadeen koloojan.”

⁷ Apu galen komakeji, iinon kaen jero qaa mon alatanonga kokaen karo mobe, “Qaa ii onanon! Oo Pon Anutu ku-usun kuuyaa Toya, giinon ejemba qaagia gosin dindinagadeen jen tegon onomakejan.”

⁸ Siwe gajoba 4:ya iikanon qambiaa hona ii ween jaayanon maaro iikanon ween esun muro geriawo toton koloon ejemba gere kaana onooro. ⁹ Ween jaaya geriawo iikanon onooro selegia delatiro. Anutunon lombo kanjanawo iikawaa Toya koloon ano qagianon uroti, ejembanon ii moma iikawaajon Anutuwa qata jen qasuaan mun laligogi. Kaana laligogito, Anutu mepeseen qabunaya men seiwutiwaajon mono uugia mende meleengito, toroqen yangisen ama laligogi.

¹⁰ *Siwe gajoba 5:ya iikanon qambiaa hona ii jenembawaa jinakaran dunnon maaro. Iikanon maaro pangaman somatanon jenembawaa ometoton (kingdom) ii sokoma pangaman mero. Pangaman mero ejemba iringia soono nese-langia jegianon kitogi riir. ¹¹ Ejembanon siimbobolo ano wiji nombongiaa siimboboloya somata moma iikawaajon Siwewaa Anutuya ii jen qasuaan mun laligogi. Kaana laligogito, nanamemengia bologa ama men laligogiti, ii mende gosin mesaon uugia mende meleengi.

¹² *Siwe gajoba 6:ya iikanon qambiaa hona ii apu somata qata Yufreitis kanon maaro juguro.

* **16:10:** Eks 10.21 * **16:12:** Ais 11.15

Ween koukoutanonga kin ponja ponja kawombaa-jon moma jojorin laligogiti, iyononon apu juguro mombo mende papanogito, koton kawutiwaa kania kolooro. ¹³ Iikanonga uun omejiilan bologa karon tanigia tana kaana ii injibe jewenan nemuna iliawo, jennemba ano gejatootoo eja takapolakaya yonoo qaa oogianonga kouma kamaagi. ¹⁴ Omejiilan yononon kamaan kema angoletokania kania amakeju. Kaen ama balona balona kuuya liligon kin pongia injiima Anutu tuarenjen ambutiwaajon uugia kuun kokaen jegi, “Mono mindirin aon Anutu ku-usun kuuyaa Toyaa kamban somatanon motoon manja aowona.”

¹⁵ *Jiisasnon jeja, “Geja ambu! Niinon mono yongoro meme kaana olon kamaana. Monnon uugbiligbili laligowaati, iinon mono simbawonawo koloaja. Bombolan tondu kema karo gamuya iibubotiwaajon sele esuya galen komakeji, iinon mono oyanboyan koloowaa.”

¹⁶ *Ome welenqege yononon kin ponja ponja ii kuun unuama balon korja qata Hibruu qanon Armagedon jejuti, iikanon ajoroogi injibe. Kian.

¹⁷ Siwe gajoba 7:na kanon qambiaa hona ii kanakeewan maaro. Maaro mepemepesee jigo (tempel) uutaa jinkaron dunanonga qa somata mon koloon qaa kokaen karo jero, “Ii maadaborogi asugidaboroja.” ¹⁸ *Kaen jero iikanondeen oobili mero gunparandan gbingururun qama ero nan jeta buuratia mon mero. Iiw (Eewa) Aadam yoroo kambanonga

* **16:15:** Mat 24.43-44; Luuk 12.39-40; Ais 3.3 * **16:16:** 2 Kin

23.29; Zek 12.11 * **16:18:** Isa 8.5; 11.13, 19

kanainj namononj laligonj kouninji, kamban iikanonj nanj kaanja monj mende giiliaga. Iikawaa so tania soosooya giliro bologa totoonj kolooro.

19 *Kaenj asugiro siti somata Babilon iikanonj juma bakaya karoonj koloogi ano kantria kantria kuuya iyonoo sitigia ii kaanjadeenj tiwilaan meleeno kemegi. Anutunonj siti qabunayawo Babilon yonoo kilenagia mende duduunj ironjia meleema onono. Anutunonj uugere ama irinjonsoonjanonj qambi saa qenj raroti, ii mono maama onono qagianonj uro wain apu kaanja negi. 20 *Kowenonj wato kuuya egiti, ii mono kok koma musulungogi ano baanja baanja nangiti, ii mono kaanjadeenj alinj qaonji.

21 *Kaenj asugiro kombo kota somata lombogia 45 kilogram iikanonj sombinonga ejemba qagianonj kamaaro. Lombo kanjanawo ii tania soosooya kolooro. Konj kota tanijaan iikaanja kanonj kamaanj unjuro ejembanonj iikawaajonj Anutu jenj qasuaan mugi. Kianj.

17

Emba monjonj jenjembawaa qaganonj raro iibe.

1 *Siwe gajoba 7 qambi 7 ii menj nangiti, iyonoononga monjonj kanj qaa kokaen nijoro, “Gii mono niwo kana kema kana somata emba qabunayawo apu mamagaa qagianonj raji, ii qendeema gomaña. Anutunonj qaaya gosinj ironja meleeno qaganonj uro laligoja. 2 *Balombaa kinj

* 16:19: Ais 51.17 * 16:20: Isa 6.14 * 16:21: Eks 9.23; Isa 11.19 * 17:1: Jer 51.13 * 17:2: Ais 23.17; Jer 51.7

pona pona yononon iwo serowilin ama laligogi. Kanagesogianon namonon laligojuti, iyononon kaanagadeen emba iikawaa serowilinaajon ama uugia waaro uusooso koloogi. Wain apu nen enkalolon koloonkejuti, mono iikawaa so kanain serowilin ama laligon kaamaa angi.”

³ *Kaen jero Unja Toroyanon nunuano umbeumbenanon qananon uro Siwe gajoba iikanon nuano balon qararanjonkonjonon keube. Iikanon keuma emba mon jenjemba oso popolan iwaa qaganon raro iibe. Jenjembawaa selianon mepaqepae qa kania kania oogita saa qero wana 7 ano ilia 10 kaen nano.

⁴ *Emba iikanon opo suru osoga nezongbala ano oso popolan ii mouma raro. Akadamuya goul, kowonjin honawo ano kasaron tosaana kanon menjerengon aoro kaitanianon kokobilibiliawo kolooro. Borianon goul qambi men raroti, ii serowilin ama laligorotiwaa anjonjoraya arokuukuuyawonon saa qegetaga.

⁵ Emba iikawaa palapananon qata aasangoya ii kokaen oogita ero, “Babilon qabunanawo, namowaa kana somata ejemba ano anjonjora arokuukuuyawowaa nemungia.” ⁶ Qata kaen ero Anutuwa ejemba soraayanon Jiisaswaa kania nanon bon qen nama jen laligogiti, ii unun sagia nen kawaaajon uunjonan qen nano iibe. Ii iima aarun tililingowe.

⁷ Aarun tililingowe Siwe gajobanon qaa kokaen nijiro, “Gii mono nomaembaajon aarun tililingojan? Niinon saanon emba kokawaa

* 17:3: Ais 13.1 * 17:4: Jer 51.7

kania aasangoya gisaamaŋa ano jeŋnemba waŋa 7 ano ilia 10 emba ii bosimakeji, iwaa kania aasangoya ii kaanagadeen gisaama jokoloon gomaŋa. ⁸ *Jaaga meleenon jeŋnemba iijaŋi, iinon wala laligoroto, kambaŋ kokaamba jaawo mende laligoja. Iinon omejiilan yonoo ron dusiita qaa iikanonŋa gbilin waabaato, Kraistnon hgoro gere sianon kemebaa. Anutunon Siwe namo mokoloon oronoti, kambaŋ iikanonŋa kanain namonon laligon kougi qagia laaligo kotigaa papianon mende oogita eji, ejemba iyononon mono jeŋnemba iima aaruwuya. Jaawo laligoroto, kambaŋ kokaamba jaawo mende laligoja ano kanagen mombo gbilin asugiwaati, iikawaajon mono aaruwuya.

⁹ “Anana qaa koi moma asariwombaajon monin momakootoya kokaen eja: Waŋa 7 ii embanon baanŋa 7:baa qagianon raji, mono baanŋa iikawaa sareya kolooja. ¹⁰ Waŋa 7 ii kaanagadeen kin pon 7 iyonoo kaisaregiaga kolooja. Yonoononŋa 5 komun kamaadaborogi 6:ya iinon laligon ejemba galen koma onomakeja. Konoga era asugiwaatiwaa so kolooja. Iinon asugiwaati, iikanon mono kambaŋ toroga kuusun qaganon nambaatiwaa so koloowaa. ¹¹ Jeŋnemba laligoroto, kambaŋ kokaamba mende toroqen laligoji, iinon 7 yonoononŋa mon kolooja. Iinon mombo gbilin ano kin pon jangoya 8 koloowaa. Kaen koloowaato, Kraistnon kondeema muro tiwilaan gere sianon kemebaa.

¹² *“Ilia 10 injijaŋi, ii kin pon 10 yonoo kaisare-

* **17:8:** Dan 7.7; Ais 11.7; Ond 69.28 * **17:12:** Dan 7.24

gia kolooja. Yononon mende kanain ejemba galen koma onomakejuto, Anutunon kanagen ku-usun onono kin pon kaana koloowuya. Kaen koloon jejnembawo aua motoongowaa so ejemba galen koma onoma laligowuya. ¹³ Kin pon 10 yononon momo aren motoongo iikayadeen otaan jejnemba nanjon ku-usungia ii mugi laligowaa. ¹⁴ Esungia kaen mindirin Lama meria tuaren-jen ama manja aowuto, Lama merianon mono haamo ama onono kamaawuya. Iinon kin yonoo Kingia ano eja pon yonoo Pongia kolooja. Iinon nonooma mweenjon nonono iwo pondan nama laligowonati, nononon mono motoon haamo ama onoma otokorian maabona.”

¹⁵ Siwe gajobanon qaaya kaen jen torogen kokaen nijoro mobe, “Kana somata emba somatanon apu mamagaa qagianon raro injiidaborojani, apu ii ejemba kantria kantria yonoo kaisaregia kolooja. Yononon tuungia ano benjakon isigiaa so leele rama kenji selegia kania kania kolooro qaagia tania morota morota jenkeju. ¹⁶ Jaaga meleeno ilia 10 injijani, iyononon esungia jejnembawo mindirin kana somata emba ii kazi ama mugi kokaen koloowaa: Yononon ilawoilaya kuuya luluuma qegi kaapirona kolooro opo suruya kotogodaborogi bombolan kolooro busuya nen siita gerenon angi jedaborowaa.

¹⁷ “Kaen koloowaati, ii Anutunon kin pon yonoo uugia kuun sololon onono uumotoon ama mindirin ambuya. Anutuwa momo arena kaen otaawuya. Kawaa so ku-usungia jejnemba

mugi ejemba galen koma onoma laligowaa. Kaanja laligoro Anutuwaa qaayanon honjowo koloowaati, kamban iikanon tegowaa. ¹⁸ Emba raro iijani, ii siti qabunayawo toyanon balombaa kin ponja ponja galen koma onomakeji, mono kin iikawaa sareya kolooja.” Kianj.

18

Babilon siti kondeengi gororongowaa.

¹ Kawaa gematanon Siwe gajoba mon ku-usuna uuta iibe Siwenonga asugin kamaaro asamarananon balon men asariro.

² *Kamaan kotakotagadeen silama kokaen qaro, “Babilon siti somata ii kondeengi. Ii onanon kondeengi gororongoro. Ejemba qaongi omejiilan kania kania yononondeen mono ajoroon mirigia iikanon meg iyonoo goman wana kolooro. Koonja koonja qizimizingiawo ano arokuukuugiawo yononondeen mono iikanon ajoroon haigia lan ama sosoo laligoju.

³ *“Anutunon ii kokaembaajon jero kondeengi: Kantri kuuya yononon emba iikawaa serowilinaajon ama uugia waaro enkalolon koloogi Anutuwaa irina soono. Irinjonsoonja ii qagianon uro wain apu nenkejutiwaa tani mogi. Namowaa kin ponja ponja yononon emba iikawo serowilin nambonambon ama laligogi. Konkororo ejembanon balon so iikanonja kan esuhina akadamugiawo sewanja mewaatiwaajon anji honombononja qaa horon siiseweweya qaa

* **18:2:** Ais 13.21; 21.9; Jer 50.39; 51.8; Ais 14.8
23.17; Jer 51.7

* **18:3:** Ais

laligoro. Iwaa mejuqejuyaaajon ama yononon qaqabunayawo kindimbiri koloon ejemba uuta koloogi.”

⁴ *Iikawaa gematanon Siwenonga monnon qaa nijoro kokaen mobe,

“Noo kanagesouruna, onjo mono siti ii mesaon seleenjen kamaawu.

Emba iikanon singisongo amakeji, iikanon mono turun onono iwo nama uugia tiloowubo.

Anutunon irona meleema onono lombo kanjanawo qagianon ubaati, lombo iikaanja monnon mono onoangiaa qagianon uro kaanagadeen siimbobolo mobubo. Kawaajon yonowo mono mende mindirin laligowu.

⁵ *Emba iikanon singisongoya ama men qanon qanon ano uma sombin oosirid-aboroja.

Kikekakasililin ama laligogiti, Anutunon ii mono anaa roromononon ama iikawaa-jon mende duduuwaa.

⁶ *Nanamemen doogoya tosia ama onoma laligogiti, onjo mono iikawaa so meleema ama onombu. Bologa ama men laligogiti, onjo mono iikawaa irona somanja woiwaa so meleema onongi qagianon ubaa.

Singisongowaa qambia newutiwaajon maama laligogiti, iyangiaa qambi iikanon mono soman woiwaa so koson meleema

* **18:4:** Ais 48.20; Jer 50.8; 51.6, 45

* **18:5:** Jen 18.20-21; Jer

51.9 * **18:6:** Ond 137.8; Jer 50.29

wain apu kaamboga kotakota ii iyangia maagi newuya.

- 7 *Emba iikanon esuhina akadamuyawo honombonon qaa horon qabun uuta mokoloon siiseweweya qaa laligoro. Iikawaa irona mono iyanaa oolinon ootin gere ozozopananon siimbobolo honombonon qaa ama mugi jingen qama wosobiri laligowaa. Iyanaa uutanon kokaen romongon tondu jenkeja,

‘Niinon kwiin emba pombaa jinkaron dun rarayanon rajen. Malo mende koloojen ano kamban monon jingen mende qama.’

- 8 Kaen tondu jenkejiwaajon ama Anutunon irona meleema muro kamban motoongowaa uutanon iwaa qaganon ubaa.

Pon Anutunon qaaya gosin jen tegon muroti, iwaa usunanon mono uuta kolooja.

Kawaajon lombo kanjanawo kania kania iikanon mono uulanawo kokaen koloon mubaa:

Tinitosayanon komugi jingen qama bodi raro iyan gerenon angi jewaa.”

- 9 *Gerenon angi jero kaaso waabaati, kantria kantria kuuya yonoo kin pongianon ii iima ambureren men saabu. Kin pon yononon iwo serowilin ama laligogi. Esuhinaya akadamugiawo honombonon qaa iikawaa nen korisoroya iwo ama aisoon laligogiti, iyononon mono iwaajon

* 18:7: Ais 47.7-9 * 18:9: Eze 26.16-17

ama jingen qabu. ¹⁰ Jingen qama oolinon ootigi gere ozozopananon siimbobolo honombonona qaa mobaati, iikawaajon mono riimburaatin korikori nama kokaen saama jewu, “Oo Babilon siti qabunayawo, lombo qagianon urotiwaajon mono ‘Yei! Yei!’ jen saajon. Oo siti ku-usungia somata, Siwe Toyanon irona meleema onono uulanawo aua motoongowaa uutanon qagianon uro siimbobolo somata moju. ‘Yei! Yei!’ jen saajon!”

¹¹ *Kantria kantria yonoo konkororo ejemba yononon kaanagadeen amburerej ambuya. Mononon toroqen yonoo hinagia sewana mende menkebaatiwaajon mono jingen qama saabuya.

¹² *Akadamugia goul, silwa, kowonjin honawo ano soron kota ii Babilon yononon me tosanon mende sewana mewuya. Opogia tualalakota, osoga nezongbala, oso popolan ano opo qata silk ii mende sewana mewuya. Gere awaa soro kania kania iikawaa batugia ano borosowogia kania kania ii mende toroqen sewana mewuya. Akadamugia elefant siitanon memeta, ii een ewuya. Nembanene dun iwoigia gere sewangia somata juju, qonqon, muzi, nanin ano yoware kanon memeta, ii een ewuya. Borosowo aen goota brons ano aen injananon memeta ano jamo qata maabol kanon memeta ii mono een ewuya.

¹³ Babilon yononon sosoni (sinamon) ano dane tosaana ii mende sewana mewuya. Selewaa sanda qata mor, jinin sambori ano selewaa unkoowa tosia ii mende sewana mewuya. Marae,

* **18:11:** Eze 27.31, 36 * **18:12:** Eze 27.12, 13, 22

bera, jiniŋ ano moroŋa koloowaatiwaa iwoi tosaŋa ii mende sewan̄a mewuya. Kaan̄agadeen wain apu, oil gerewaa oilya, wiit kota ano flaua neneya ii mende sewan̄a mewuya. Bulmakao, lama, hoos ano hoos kare ii mende sewan̄a mewuya. Wala welen̄qeŋe ejemba sewan̄gia meŋ gawonon̄ on̄oon̄gi sele busu me uuroro-mongogianon̄ bolin̄ tiwilaaro. Kaen̄ mende toroŋen̄ amakebuya.

¹⁴ Kon̄kororo ejemba yon̄onon̄ Babilon emba iikawaajon̄ kokaen̄ jewuya, “Gere hon̄a nemam-baa siin̄ moma laligonati, ii mono qaon̄gi een̄ laligojan̄. Toomorian̄ga ano esuhinaga akadamu-giawo ii mono korebore gomesaon̄ aligi totomin̄ laligojan̄. Ii mono kambaŋ mon̄gen̄ mombo mokoloowagatiwaa so qaago.” ¹⁵ *Kon̄kororo ejemba esuhinagia kaen̄ kaen̄ sewan̄a mewuti-waajon̄ ama siti iikanon̄a mon̄en̄ goul (maa suaŋ) horon̄ qabun̄agiawo koloogi. Yon̄onon̄ korikori nan̄gi tosiaon̄ oolinon̄ ootigi gere ozozopaŋan̄on̄ siimbobolo honombonon̄a qaa moroti, iikawaajon̄ mono aaruŋ saama jin̄gen̄ qabuya.

¹⁶ Jin̄gen̄ qama kokaen̄ jewuya, “Oo siti somata, lombo qagianon̄ urotiwaajon̄ mono ‘Yei! Yei!’ qama jin̄gen̄ qajon̄. Yon̄onon̄ opogia tualalakota, osoga nezongbala ano oso popolan̄ ii mougi. Akadamugia goul, kowon̄jin̄ hon̄awo ano kasasoron̄ tosiaon̄ men̄jeren̄gon̄ aogi tanigianon̄ kokobilibiliawo kolooro. ¹⁷ *Kaen̄ angito, esuhinagia kaan̄a honon̄a qaa ii mono uulaŋawo

* **18:15:** Eze 27.31, 36 * **18:17:** Ais 23.14; Eze 27.26-30

aua motoongowaa uutanon tiwilaan alin qaongi.” Kaen jegi.

Wango kapten kuuya ano ejemba wangonon kema kankejuti, iyononon kaanadeen kuuya Babilon siti oogita jero kaasoya ii korikori nama iibuya. Kaanagadeen wango ejemba opo sel mororongogi haamonon nangoro kemakejuti ano kowenon gawon tosaana men laaligogia nangonkejuti, iyononon mono korebore ii korikori nama iibuya. ¹⁸ *Emba somata qabunayawo angi jero gere bolanaa kaasoya waabaati, ii korikori nama iima amburerej ama kokaen jewuya, “Siti qabunayawo kokawaa alia mono kambañ monon mende ero.”

¹⁹ *Kaen jen sububun orasin too arin qama jingen qama oron saama kokaen jegi, “Oo siti somata, aua motoongowaa uutanon iwoiya kuuya mono tiwilaan alin qaono. Ejemba wangogiawo kuuya kowenon kema kan esuhinagia sewana mewutiwaajon ama iikanon moneñ goul (maa suan) seiseiya horogi siti iikanon qabunayawo kolooro. Lombo qagianon ujiwaajon mono ‘Yei! Yei!’ jen saajon.” Kaen jegi.

²⁰ *Yononon nanamemen doogoya tosaana ama onoma laligogiti, Anutunon mono iikawaa qaaya jen tegon irona meleeno qagianon uro siimbobolo somata momakeju. Kawaajon Siwe gomanon laligojuti, onon mono iwaajon ama otokorian maabu. Anutuwaawo ejemba soraaya, aposoluruta ano gejatootoo ejemba onon mono aisoon

* **18:18:** Eze 27.32

* **18:19:** Eze 27.30-34

* **18:20:** Dut

32.43; Jer 51.48

rendun horon laligowu.

²¹ *Kawaa gematanon Siwe gajoba esuna uuta monon kan jamo somata qatawo men waama kowenon giliro kemero kokaen jero, “Anutunon siti somata qabunayawo ii mono kokawaa so geriawo kondeema meleenji kemen qaondaborowaa. Qaondabororo kanagen kamban monon mende mokoloowutiwaa so koloowaa.

²² **Ono siti iikanon koman koma gita kulele qen awelo romon uun rii qama oron laligogiti, iikawaa otona mono kamban monon mombo mende mobuya. Babilon onoonon ejemba momo gawongia kania kania men laligogiti, ii mono tegoro. Dokta didiman, qaqazu klaak ano kaana ii iikanon mombo mende toton mokolon onombuya. Wiit dumun kota kowonjin woiwaa batugaranon mejejaagi (mill) otona kolooroti, iikawaa isinononon mono qaono sitinon mono goron qen ewaa.

²³ “Wala sitigiaa miria kuuya ii kiwagiawo asarigito, asasaga iikanon mono bogoro pangaman ewaa. Ejawaa gemaugianon embawaa mata sewana bao angon borun jegi embawaa saktiurutanon otokorian maama nen qaa gon ama korisoro ama laligogiti, otokorian iikaana otona ii mono mombo mobutiwaa so qaago. Babilon onoo konkororo ejemba ii kantria kantria kanon moma onongi qabunagiawo kolon laligogi. Yonoonon suugangoron hamoqege ejemba ii balon so ejemba uugia men soogi jinjan ama laligogi.” Siwe gajobanon kaen jero.

* **18:21:** Jer 51.63-64; Eze 26.21

* **18:22:** Eze 26.13; Ais 24.8

* **18:22:** Jer 7.34; 25.10

24 *Babilon ii kokaembaajon tiwilaaro: Geja-tootoo ejemba ano Anutuwaa ejemba soraaya ii mono yonoo batugianon tondun tanala ama unugi komugi sagianon kamaaro. Yonoonon sa ano balonon ejemba tosaana unugi komugiti, kuuya iyonoo sagiaa ironanon mono yonoo qagianon uro laligogi. Kaniagia kaana mokoloogi ero. Kian

19

Siwe yononon Babilon kemerotiwaajon Anutu mepeseegi.

¹ Kawaaw gematanon Siwenonga qaa mon mobe tuun somata yononon kotakotagadeen rendun rii qajuti, mono iikawaa tanitani kolooro kokaen jegi, “Anutu mepeseenon haleluya! Anutunon hamo nunun nunuano iwaa bunja koloojon. Anutunanon ku-usun Toya kolooro mepeseen munin qabunayawo kolooja. ² *Anutunon mono qaa honaa so ejemba qaagia gosin dindinagadeen jen tegon nonomakeja. Kana somata emba serowilin ama iikaana kanon ejemba balon so men bolin onoma laligoroti, Anutunon mono iwaa qaaya gosin jen tegoro. Emba iikanon Anutuwaaw gawon meme ejemba unuro sagianon kamaaroti, iikawaa irona mono meleema muro qaganon uro siimbobolo moma laligoja. Kawaajon Anutu mepeseen mujon.”

³ *Kaen jen mombo qama kokaen jegi, “Emba ii anji jero kaasoyanon mono kamban so tete-goya qaa waama umakebaa. Kawaajon Anutu

* 18:24: Jer 51.49 * 19:2: Dut 32.43; 2 Kin 9.7 * 19:3: Ais 34.10

mepeseen munkejon, haleluya!” ⁴ Kaen qama jegi Anutuwaa jotamemeya waja 24 ano ben jawina 4 yononon mono usugon simin kuma Anutu, jin-karon dunanon raji-waa waeya men mepeseen kokaen qagi, “Qaa ii onanon, haleluya!”

Lama meriaa maran lomban

⁵ *Kaen qagi jin-karon dunongga qaa mon kokaen kolooro, “Anutu-waa gawon meme ejemba somata melaa jeta uuguwomboti-waajon keegia momakejuti, onono mono korebore Anutunana mepeseen laligowu.”

⁶ *Qaa ii kolooro qaa mon mobeti, ii kokawaa tanitani: Tuun somata yononon rii qama qamakejuti ano apu sianon tongbama nano otona koloonkeji ano pilisik qendan somatanon qaro gbingururun koloonkeji, qaa ii mono iikawaa tanitani kaana kolooro kokaen jegi, “Pon Anutunana, ku-usun kuuyaa Toyanon mono kanain goman so galen koma onoma kin Pongiaga koloon laligowaa. Kawaa-jon Anutu mepese-ejon, haleluya!” ⁷ Lama meriaa emba bunayanon mono marambaa moma iyan mozozongon jojorin aoro afaangoro emba memewaa kambananon mono kan kuuro laligojon. Kawaa-jon anana mono otokorian maama aisojon Anutu mepeseen munin qabunayanon seinkebaa. ⁸ Anutunon maleku tualalakota asamararanawo ii onono mougi.” (Maleku tualalakota ii ejemba soraaya yonoo nanamemen solana kaisareya, mono iikanon mouma aogi.)

* **19:5:** Ond 115.13 * **19:6:** Eze 1.24; Ond 93.1; 97.1; 99.1

9 *Tuun somataa tanitani kaen qama jegi Siwe gajoba qambawo iikanon mono toroqen kokaen nijoro mobe, “Qaa koi mono oowa: Anutunon ejemba onoono Lama meriaa maran (emba memewaa) lombanon koubuti, iyononon mono simbawonawo kolooju.” Kaen jen mombo toroqen kokaen nijoro, “Qaa ii mono Anutuwa qaa hona toon kolooja.”

10 Siwe gajobanon kaen nijoro niinon iikanondeen iwaa waeya men mepeseen mumambaajon moma iwaa kanianon simin kuma usugoweto, iinon kokaen nijoro, “Ae! Kaen mende amba. Gii ano goo uumeleen alauruganon Jiisaswaa kania nangon jen laligogi welen qen onomakejoni, niinon iyonoononga mon koloojen. Jiisasnon Buna qaa hona inisaanoti, iikawaa esunanon mono gejatootoo ejemba inaan onono Unja Toroyaa qaaya moma jen seigi. Kawaajon mono Anutuwaajon usugon waeya men mepeseen laligowa.” Kian.

Kraistnon manjaqeqe tuunuruta yonowo manja aowombaajon kengi.

11 *Niinon Siwe aantano hoos taana mon iibe karo. Qaganon raro karoti, iwaa qata ii Pondan Nanan (Kawali) ano Eja Honabonja. Qata kaen qamakejuti, iinon qaa dindina otaan qaa gosin jen tegon iikawaa so manja qenjeja. 12 *Jaayanon gere bolan kaana jero wananon ila wage mamaga kongi qata asuganon oo-ooyaga karo. Qata iyanodeen mojato, monnon mon ii mende moja.

* 19:9: Mat 22.2-3 * 19:11: Eze 1.1; Ond 96.13; Ais 11.4

* 19:12: Dan 10.6

¹³ Malekuya sanon qeeqeesaaya ii mouma karo. Qata qamakejuti, ii Anutuwaanon qaa.

¹⁴ Ii otaan kagiti, ii Siwe gomambaa manjaqege eja tuuna tuuna. Yononon hoosgia taana unuama qagianon rama malekugia tualalakota soraaya mouma kagi.

¹⁵ *Kawaligiaa buutanonga manjawaa soo somata (bainat) jeta sulutuk aanawo monon karo. Ii kantria kantria unun haamo ama onombaatiwaajon ama karo. Iinon galenkonkombaa aen gbaruyanon kantri so qindingon galen koma onoma laligowaa. Iinon Anutu ku-usun kuuyaa Toyaa wain juuya somata rijijaawaa. Wain juu ii Anutuwaa irinjonsoonja uuduuduuyawowaa kaisareya kolooja.* ¹⁶ Malekuyanon qata mon oogita maronanon kokaen nano, “Kin yonoo Kingia ano eja pon yonoo Pongia.” Kian.

¹⁷ *Kawaa gematanon Siwe gajoba mon iibe ween jaayanon nano. Eukanon nama kotakota gama koonja koonja sombin biiwia koton kanakeewan elelaon kemakejuti, mono kuuya ii onooma kokaen jero, “Ono mono kawu-u! Anutunon jelomban somata mozozongoroti, mono iikanon ajoroowu. ¹⁸ Kan ajoroon kin pon, kawali galen ano manjaqege eja yonoo busugia newu. Hoos

* **19:15:** Ond 2.9; Ais 63.3; Joel 3.13; Ais 14.20 * **19:15:** Wain kasawaa honja osoga (greip) kawaa kanjena ii juu somatanon ama rijijaagi qisigoro apuyanon dutaa ootanon lalanon kemero baket angi kawaa uutanon kemenkeja. Anana uunana mende meleenin Anutuwaa irinja torogon soono Jiisasnon iikawaa siimboboloya moma irinjonsoonja rijijaaro kemero Anutuwaa uutanon olo-mooro luae koloowaa. * **19:17:** Eze 39.17-20

ano hoos qagianon ramakejuti, mono iyonoo busugia newu. Ejemba kuuya yonoo busugia mono kan newu. Ejemba uuta kamaanqeqeta, iyangiaa gawongia menkejuti ano togiaa welengia een qenkejuti, mono kuuya iyonoo busugia newu.”

¹⁹ Kawaa gematanon jenjemba ano balona balona yonoo kin pongia iyononon mono manjaqeqe tuungia unuama kan ajoroogi injibe. Monnon hoos qaganon rama manjaqeqe tuuna yonowo nanoti, mono ii tuarenjen ama onoma manja aowombaajon ajoroogi injibe.

²⁰ *Aogi jenjemba men somongogi. Gejatootoo eja takapolakaya jensembawaa jeta men angoleto ama laligoroti, ii kaanagadeen jensembawo men somongogi. Gejatootoo eja takapolakayanon angoleto ama iikanon ejemba tosaana koi kaana ii tiligon onono jinjaun ama laligogi: Ejemba jensembawaa aasoya men analin angon kongiti ano tosanon unayaa waeya men mepeseen laligogiti, ii mono tiligon onoma laligoro. Oroma somongon gbiligbili hagon orongi ron salfa jamowaa gere bolananon jen gogorin qenkeji, mono iikawaa sianon kemeri. ²¹ Kemeri hoos qaganon rarotiwaa buutanonga manjawaa soo somata (bainat) karoti, iikanon mono kin pon ano manjaqeqe eja kuuya ii unuro komugi. Komugi koon kuuya yononon kouma busugia uun nen nen timbiringogi. Kian.

20

* **19:20:** Ais 13.1-18

Satan somongogi gbani 1,000:baa so kapuare mirinon raro.

¹ Kawaa gematanon Siwe gajoba mon iibe Siwenonga kamaaro. Iinon omejiilan yonoo ron dusiita qaa iikawaa kii meria ano gbado somata mon ii borianon men kamaaro. ²*Gajoba iikanon kamaan jewanen nemuna iliawo (dragon) ii men gbani 1,000 rabaatiwaajon somongoro. Jewenan nemuna ii monowaa monoyanonga mokolen koloon laligon kouro. Qata mon ii Kilenaa Toya ano Satan. ³ Gbani 1,000:baa uutanon torogon ejemba kantri so kuun goman so jinjaun men ambutiwaajon tiligon onombabotiwaajon somongoro. Somongon giliro omejiilan yonoo ron dusiita qaa iikanon kemero ununa koma sapo ama mungen aasonon (siil) qokotaan kii nemuna kuno kemero uutanon raro. Kaana raro Siwe gajobanon kokaen jero, “Gbani 1,000 tegoro iikawaa gematanon Anutunon jero mombo isangi kamban toroga gawona men laligowaa.” Kaen jero.

⁴*Kawaa gematanon jinkaron duna duna iibe. Anutunon tosaana ku-usun onono ejemba qaagia jen tegowuti, iyononon mono duna duna kanon kamaan ragi. Kaanagadeen ejemba Jiisawaa kania nanjon jegitiwaajon ama Anutuwa Bunja qaawaajon ama arogi kotogi komugiti, mono iyonoo kokoosogia injiibe. Kaanagadeen ejemba jennemba ano iwaa unayaa waeya mende men mepeseegiti ano iwaa aasoya ii wambu-soongianon me borogianon mende men analin

* 20:2: Jen 3.1 * 20:4: Dan 7.9, 22

anjon konjiti, mono iyonoo kokoosogia injibe. Kokoosogia ii injibe mono gbilin waagi. Waama Kraistwo gbani 1,000:baa so iwoi kuuya galen koma laligogi.

⁵ Komugiti, iyonoononga tosianon koomunonga waawaa mutuya iikawaa kambananon mende gbiligi. Qaagoto, gbani 1,000 ii mambongi tegoro iikawaa gematanon mono gbilin waabuya.

⁶ Daen yononon koomunonga waawaa mutuyaa kambananon gbiliwuti, iyononon mono simba-wonawo ano toroya soraaya kolooju. Kamban iikanon gbilingo mono indina woi mende komuwu. Koomu woiyaa ku-usunanon mono yonoo qagianon mende uro koomu kotiga komuwombajaan amamaawuya. Yononon mono Anutu ano Kraist yoroo jigo gawon galenurugara koloowuya. Ii ano Kraistwo gbani 1,000 ii iwoi kuuya galen koma laligon ubuya. Kian.

Anutunon Satambaa qaaya jen tegoro kamaawaa.

⁷ Gbani 1,000 ii tegoro Satan kapuare mirinonga (kapuwareyanonga) isangi kamaawaa. ⁸ *Kamaan kema ejemba kantri

so tiligon onomambajaan balon so liligowaa. Balon goraaya leele eu emu kema kan (uugia mongosoon) sisau ama onoma kantri qagara Goog ano Maagog ii kaanjadeen sokoma kembaa. Anutu tuarenjen ama manja qewutiwaajon kuun onono ajoroogi jangogianon kowewaa sakasimbaa so koloowaa. ⁹ Ajoroon kan koton Israel goman sokondaboron kema Anutuwaanon

* **20:8:** Eze 7.2; 38.2, 9, 15

kanageso yonoo sopagia ano Anutuwaa wombo sitia (Jerusalem) ii liligon rabuya. Kaen rabuyato, Anutunon gere bolan ano siwenonga kamaan jen koton onondaborowaa.

¹⁰ Jen koton onondabororo Kilenaa Toya tiligon onono jinjaun angiti, gajoba yononon ii hagon mugi ron salfa jamowaa gere bolananon jen gogorinlao qen namakeji, mono iikawaa sianon kemero. Wala jennemba ano gejatootoo eja takapolakaya kaanagadeen hagon orongi iikanon kemen laligojao. Iikanon asaga gomantiina qanjonon onootigi tetegoya qaa siimbobolo honombonona mende moma laligon ubuya. Kian.

Anutunon ejemba komugiti, iyonoo qaagia jen tegowaa.

¹¹ *Kawaa gematanon jinkaron dun somata taana ano iikanon raji, ii iibe. Iibe siwe namonon iwaa jaasewanonga qaoma kemaliri. Kemalir mombo iriibonatiwaa so mende koloori. ¹² Kemaliri ejemba koomuya uuta ano kamaanqeqeta injiibe jinkaron dun batanon nangi Anutunon buk papiaya papiaya kotuno. Papia alia mon qata laaligo kotigaa qa aren buk ii kaanagadeen kotuno. Kotuma ejemba koomuya yonoo qaagia gosiro nanamemingiaa sunduya buk papianon oogita eji, iinon mono iikawaa so weenon ejemba jen tegon onono.

¹³ Kowenon komun kemen laligogiti, ii kowe Toyanon meleema onono Anutuwaa jaanon kougi. Koomuwaa kondomondoo Toyaa boronon laligogiti, ii Toya iikanon meleema onono.

* **20:11:** Dan 7.9-10

Komun koomu gomanon kemen laligogiti, ii iikawaa Toyanon meleema onono Anutuwa jaanon kougi. Kaen kouma asugigi Anutunon qaagia motomotoon gosin nanamemengiaa so jen tegon onono. ¹⁴ Jen tegon onono koomuwaa kondomondoo Toya ano koomu goman Toya ii hagon orongi ron gere bolan jen gogorinlao qen namakeji, mono iikawaa sianon kemeri. Gere sia iikanon kemegiti, iikanon mono koomu indina woi kolooja.

¹⁵ Anutunon mombaa qata laaligo kotigaa qa aren buknon mende oogita ero mokoloroti, ii mono hagon muro ron gere bolan jen gogorin qen namakeji, iikawaa sianon kemero. Kianj.

21

Siwe dologa ano namo dologa iriibe.

¹ *Siwe namo mutuya yoronon kaen qaoma aliri kowenon kaanagadeen mende toroqen ero. Iikawaa gematanon Siwe ano namo dologa iriibe.

² *Jerusalem dongoga, siti toroya ii Siwenon Anutuwa gomanonga kamaaro iibe. Siti ii meagodaborogi iimasiinsiinawo kokaen kolooro: Emba marambaajon maleku iimasiinsiinawo mouma mugi eja bunayawo aitonkowaatiwaajon menjerenon aon jojorin akadamuyawo nanji, siti kanon mono iikawaa so kolooro iibe. ³ *Ii iima nama jinkaron dunonga qaa mon kolooro mobe kotakota qama kokaen nijoro, “Iiba, Anutuwa mirinon mono ejemba batugianon

* **21:1:** Ais 65.17; 66.22; 2 Piito 3.13 * **21:2:** Ais 52.1; 61.10;
Ais 3.12 * **21:3:** Eze 37.27; Lew 26.11, 12

kamaan eja. Anutunon batugianon laligoro iwo laligogi ano ben Anutugia koloon yonowo laligon ubaa. ⁴ *Yonowo laligon jaungia kuuya kotodaborowaa. Iwoi kuuya wala eroti, iikanon mono qaondabororo. Kawaajon mombo mende komugi jingen mende qabuya ano toroqen siimbobolo mon mende mobuya. Iwoi mombaajon mende amamaan saabuya.”

⁵ Jinkaron dunanon raji, iinon kokaen nijoro, “Moba, niinon jewe ilawoila kuuya mono kolonaniro gbilia koloowaa.” Kaen nijon jero, “Qaa ii hona toona uuwoiya qaa, iikawaajon ii mono papianon oowa.” ⁶ *Toroqen kokaen nijoro, “Ii jen kotowe kolodaboroja. Niinon waladeen laligon (iwoi kuuya mokoloon kangen jewe qaono) konogaga laligon uma laligomanja. Kawaa so niinon tere nemuna mutuya A ano tere nemuna tetegoya Z koloojen. Monon apuwaajon moji, niinon mono laaligo kotigaa apu jaayanonga apu ii kalen mube iikanonga sewana qaa koson nen laligowaa. ⁷ *Monon lombo kuuya ugun haamo ambaati, niinon mono iwaa Anutuya koloon iwoi kuuya ii mube iwaa buna kolooro noo meraborana koloon qana bosima laligowaa.

⁸ “Kaen laligowuyato, tosianon ejemba jaagianon jirinjin ama bon mende nama momalaarigia mesaogi uugianon tilooji, iyonoo mirigianon mono ron salfa jamowaa

* **21:4:** Ais 25.8; 35.10; 65.19
Sml 7.14; Ond 89.26-27

* **21:6:** Ais 55.1 * **21:7:** 2

gere* bolananon gogorinlao jen namakeji, iikanon ewuya. Yonoonon toroqen ejemba koi kaana yononon kaanagadeen iikanon kemen laligowuya: Ejemba unugi komugi serowilin owen hamoqege ama tando lopion waegia men mepeseen qaa qolonmolongoya jenkejuti, niinon mono ii hagon onombe sia iikanon kemen laligowuya. Ii koomu indina woi koloowaa.” Jinkaron dunanonga qaa kaen karo mobe. Kian.

Jerusalem siti dologa ii qaita mon.

⁹ Lombo kanjanawo konoga 7 kanon qambi 7 saa qegi Siwe gajoba 7 yononon ii men nangiti, iyonoononga monon kan kokaen nijoro, “Mono kana emba Lama meriaa emba buna koloomambaajon anji, ii qendeema goman.”

¹⁰ *Kaen nijoro Una Toroyanon nono umbeumbenanon qananon uro Siwe gajoba iikanon nuano baana koriga qabunayawo monon uri. Iikanon uma siti toroya Jerusalem Siwenon Anutuwa gomanonga kamaaroti, ii qendeema nono kokaen iibe:

¹¹ Anutuwa asamararana iikanon asariro kokobilibilianon goul ano kowonjin honawo sewangia uuta iikawaa tani kolooro. Kowonjin honawo qata jaspaa ii kaaro jokana jokana kokobilibiligiawo meleema asarinkejuti, mono iikawaa so tualalakota ero. ¹² *Kiropoya uuta ii

* **21:8:** Salfa jamowaa geria ii kojuwaa jamoyanon jen gogorin qen jenkejiwaa so kolooja. * **21:10:** Eze 40.2 * **21:12:** Eze 48.30-35

akadamuyawo. Kiropoyaa naguya 12 nanġi kosoġianon Siwe gajoba 12 sokoma nanġi. Israel kan-agesowaa tuun 12 yonoo qagia ii nagu iikawaa selegianon oogita nano. ¹³ Nagu 12 ii leeleu eu emu kokaen nanġi: Ween koukoutanon karoon, kemekemetanon karoon, Noot waagen karoon ano Saut waagen karoon. ¹⁴ Siti kiropo ii kowonjin tando damuyawo 12 iikayonoo qaganon megi nano. Lama meriaa aposoluruta 12 yonoo qagia 12 ii tando 12 iikanon oogita nano.

¹⁵ *Siwe gajoba niwo qaa jeroti, iinon siti, iikawaa kiropoya ano naguya 12 iyonoo sogia keda ama momambaajon jojorin goul kedaya (rula mesa) men nano. ¹⁶ Siti ii arengon megi wanġonja 4 kolooro. Leeleu eu emu korigaya ii ororon. Koriga motomotoon ii goul kedaya iikanon kedaya ama 2,400 kilomiita kawaa so mokolooro ero.† Aaregenja ii kaanagadeen ororon ero. ¹⁷ Siwe gajobanon kaanagadeen siti kiropoya ii balon ejawaa kedanon so ama 60 miita mokolooro ero.

¹⁸ *Siti kiropoya ii kowonjin honawo qata jaspas kanon memetaga. Siti ano ii goul toonon megi asamararananon mono kaaro taanġaa so asasagawo asariro. ¹⁹ Siti kiropoyaa tandoya ii kowonjin sewanja uuta kania kania kanon menjerenon megi akadamugiawo kokaen koloogi injiibe: Tando mutuya ii kowonjin honawo qata jaspas mundaya injanja tanitani. Tando woiya ii kowonjin asonja qata safaia, karoonja ii kowonjin

* **21:15:** Eze 40.3 † **21:16:** Tuun 12 motomotoon iikawaaajonja 200 kilomiita. * **21:18:** Ais 54.11-12

tongon-tongon qata ageit. Tando 4:ya ii kowonjin tongon qata emerald.

²⁰ Tando 5:ya ii kowonjin nejongbalaya qata sardoniks. Tando 6:ya ii kowonjin osoga qata karnilian, 7:na ii kowonjin qata krisolait (kwortz), mundaya goul kaaro kaana. Tandoya 8:ya ii kowonjin asonasona qata beril, 9:na ii kowonjin goota qata topaz. Tando 10:na ii kowonjin qata kalsedoni (krisopreis) mundaya tootooyawo, 11:na ii kowonjin gogookota qata jeisint (torkwois). Tando 12:ya ii kowonjin osoga nezongbala qata ametist. ²¹ Siti kiropo nagu 12 ii soron kota damuyawo 12 iikanon memetaga. Nagu motomotoon ii soron kota motomotoon kanon orasin memetaga. Sitinon kana eji, ii goul toononga megi kaaro taana kaana asariro.

²² Siti kuuya yononon Pon Anutu ku-usun ku-uyaa Toya ano Lama meria tororo iriima uugia meleema waegara menj mepeseenjeju. Kawaaon jiwowon jigo (tempel) mombaajon mende amamaanjeju. Jigo ii mende iibe.

²³ *Anutuwaa asamararananon siti menj asarin onono Lama merianon kiwagia kolooja. Kawaaon ween koin asariwaotiwaajon mende amamaanjeju. ²⁴ *Iinon kiwagia kolooro kantria kantria yononon iwaa asasaganon kema kan laligowuya. Namowaa kin ponja ponja yononon bunagia akadamugiawo ii menj kan siti iikanon ambuya. ²⁵ *Siti pangamana qaa, iikawaajon kiropo naguya ii kamban monjon mende kombuto, suulan tama nambaa.

* **21:23:** Ais 60.19-20 * **21:24:** Ais 60.3 * **21:25:** Ais 60.11

26 Kantria kantria yononon uugia meleema akadamugiaa bunagiaajon awelegon qabunagiawo koloon laligogiti, ii men kan siti iikanon ambuya. 27 *Ejemba qagia laaligo kotigaa qa aren buknon oogita eji, iyononondeen mono siti iikanon ubuya. Lama merianon qa aren buk ii galeñ komakeja. Monon uuta tilooji me angonjora imbilolonawo ama qaa qolonmolongoya jenkeji, iinon mono iikanon umambaañ amamaawaa. Kian.

22

Laaligo kotigaa apu gowoya iibe.

1 *Kawaa gematanon Siwe gajoba iikanon laaligo kotigaa apu jaaya qendeema nono Anutu ano Lama meria yoroo jinkaron dunñonga uñgon kan apu gowoya kolooro. Kawaa apuya ii kaaro jokan jokan kokobilibiligiawo meleema asarinkejuti, mono iikawaa so tualalakota kolooro. 2 *Apu gowoya iikanon sitiwaa kana somatanon kamaan biiwia metetereen koton karo. Apu gowoyaa goraayanon leele kanon laaligo kotigaa gereya ii nano. Gere iikawaa honanon mono gbani so soman 12, ii koin motomotoombaa uutanon koloñkeju. Gere iikawaa senanon mono kantria kantria ejembanon qeeango mokoloowutiwaajon ama nanju.

* 21:27: Ais 52.1; Eze 44.9 * 22:1: Eze 47.1; Zek 14.8 * 22:2: Jen 2.9; Eze 47.12

³ *Monnon mon mende toroqen alia seigon qasuaawaa. Anutu ano Lama meria yoroo jin'karon dungaranon mono siti iikanon ero Lama meriaa gawon meme ejembaurutanon welen qen mun'keju. ⁴ Welen qen mun jaasewana iima Anutuwa qata wambusoongianon men mokotaagi ewaa.

⁵ *Goman mende toroqen tiiwaa. Pon Anutunon men asarin onomakejiwaajon kiwa asasagaajon me ween asasagaajon mende amamaawuya. Kaen oyanboyon laligon kamban so tetegoya qaa kin pon kaana galenkonkon gawon men laligon ubuya.

⁶ Ii iibe Siwe gajobanon kokaen nijoro, "Buna qaa mojan, iikanon mono hona toon uuwoiya qaa kolooja. Pon Anutunon gejatootoo ejemba sololoon onomakeji, iinon mono Siwe gajobaya nii wasin nono asugin goma laligowe. Iwoi kuuya uulanawo koloowutiwaa so anji, moma-laari ejembaurutanon ii mobutiwaajon ii asugin gendeema gombe." Kian.

Jiisasnon mombo eleema kawaa.

⁷ Jiisasnon jeja, "Mobu, niinon mono uulanawo eleema kama. Tosianon buk kokawaa gejatootoo qaaya buna qen qokotaankejuti, iyononon mono simbawonawo kolooju."

⁸ Jon niinon Buna qaa koi moma jaana meleeno unaya iibe. Ii iima modaboron Siwe gajobanon un' koi qendeema nonoti, niinon iwaa waeya men mepeseemambaajon moma namonon kamaan kanianon simin kumbe. ⁹ Simin kumbeto,

* 22:3: Zek 14.11 * 22:5: Ais 60.19; Dan 7.18

kokaen nijoro, “Ae! Kaen mende amba. Ni-inon gii ano gejatootoo alauruga ano ejemba buk kokawaa Buṇa qaaya buṇa qeṇ qokotaanḵejuti, mono kuuya oṇoo kooronḡianon nama motoon Anutu welen qeṇ munḵejon. Niiga qaagoto, mono Anutu waeya meṇ mepeseenḵeba.”

¹⁰ Kaen jeṇ kokaen nijoro, “Kamban torija. Kawaajon buk kokawaa gejatootoo qaayanon aasangoyanon ewabotiwaajon ii papia-non oowato, ii mono munḡen aasonon (siil) mende qokotaawa. ¹¹ *Bologa meṇḵeji, iinon mono toroqen kaen meṇ kileqileewa. Tiloon laligoji, iinon mono toroqen tiloon anḡonjorayawo koloon laligowa. Nanamemen dindinḡa amakeji, iinon mono toroqen dindinḡagadeen ama meṇ laligowa. Soraaya koloonḵeji, iinon mono toroqen soraaya totoon koloon laligowa.” Siwe gajobanon kaen nijoro.

¹² *Jiisasnon jeja, “Mobu, niinon mono uulanḡawo eleema kamaṇa. Kamaṇati, iikanon mono tawagia meṇ kamaṇa. Nanamemenḡia ama meṇ laligogiti, mono ii gosin iikawaa so tawagia motomotoon onomaṇa.

¹³ *“(Niinon kanakanaiyanon mutuya laligon (iwoi kuuya mokoloon kanagen jewe qaono) tetegoyanon konoga koloon laligomaṇa. Iikawaa so niinon A ano Z, tere nemuṇa mutuya ano tetegoya kolooḡen.

* **22:11:** Dan 12.10 * **22:12:** Ais 40.10; 62.11; Ond 28.4; Jer 17.10 * **22:13:** Ais 1.8, 17; 2.8; Ais 44.6; 48.12

14 **“Niinon ejemba malekugia galen komakejuti, iyonoojon kiropo naguya horowe saanon siti uutanon ugi mende angon koma onombe laaligo kotigaa gere hona newuya. Kawaajon opo malekugia galen koma songbamakejuti, ejemba iyononon mono simbawonawo ano oyanboyan kolooju.*

15 *“Yononon oyanboyan mokoloowuto, tosaana yonoojon nagu koma somongowe seleengen laligowuti, ii ejemba koi kaana: Kasu kaana serowilin ama owen hamoqege amakeju. Serowilin ama ejemba unugi komunkeju. Tando lopion waegia men mepeseenkeju ano angomokolombaa siina moma ii amakeju. Ejemba kaana kuuya ii mono kiropo seleengenanon laligowuya.*

16 **“Jiisas niinon gajobana wasiwe liligon uumeleen kanageso onoojon gejatootoo qaa koi nanon injonkebaa. Niinon kin Deiwidwaa wanjaleya ano munda koloojon. Niinon gomaambawaa widia asamararanawo koloon asarinkejen.” Jiisasnon kaen jero.*

17 **Un Toroya ano emba bunaya yoronon kokaen jenkejao, “Jiisas, gii mono kawa.” Kaen jeri mobuti, on mono kaanjadeen kokaen jewu, “Jiisas, gii mono kawa.”*

Monnon apuwaajon moji, iinon mono kawa. Monnon laaligo kotigaa apuwaajon siina moji, iinon mono kan ii kalenga analin angon komba. Kian.

* 22:14: Jen 2.9; 3.22

* 22:16: Ais 11.1, 10

* 22:17: Ais 55.1

Galen meme ano jojopan qaa tetegoya

¹⁸ *Niinon buk kokawaa gejatootoo qaaya mobuti, kuuya onoojon galen meme qaa kokaen jejen: Mononon gejatootoo qaa koiwo qaa mon toroqen jewaati, lombo kanjanawo koloowaati-waa qaaya buk kokanon ooweti, Anutunon ii mono iwaa qaganon ano ubaa. ¹⁹ Mononon buk kokawaa gejatootoo qaaya iikanonga qaa mon qetegowaati, Anutunon mono ii angon kono laaligo kotigaa gere hona mende nen siti toroy-anon mende ubaa. Iikawaa qaaya Anutunon somongoro buk kokanon ooweto, qaa iikanon mono iwaanon honawo mende koloowaa.

²⁰ Buna qaa koi nanjon jeji, iinon kokaen jeja, “Qaa ii onanon. Niinon mono uulanawo eleema kamaŋa.”

Kaen jero niinon kokaen jejen, “Qaa ii onanon. Oo Pon Jiisas, gii mono kawa.”

²¹ Pon Jiisaswaa kalenmoriananon mono kuuya onowo ewa. Qaa ii onanon.

* **22:18:** Dut 4.2; 12.32

Uumeleembaa Bunja Tere Soomongo Gbiliala
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Borong Language of Papua New
Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Borong long
Niugini

Copyright © 2002, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Borong

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

63589f8b-9426-5ce2-9520-ca0cf2b65c47